ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ — Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Σεπτεμβρίου 1890 — ἔτος Ζ'.—Ἀριθ. 36

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 59
Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Ἐν Ἑλλάδι. . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. . Φρ. χρ. 12

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δοκιμασίαι καὶ ἀγαλλιάσεις.
Διαζύγιον πρὸ τοῦ γάμου, κοινωνικὴ σελίς, ὑπὸ Ἀριστ. Ν. Κυριακοῦ.
Νικόλαος Μάντζαρος, βίος καὶ ἔργα, ὑπὸ Σ. Παπαγεωργίου.
Παράδεισος.—Φοβοῦμαι. Ποιήσεις Δ. Ι. Μάργαρη.
Περιγραφὴ τῆς Φράντσας, κατὰ τὸ 1720, ὑπὸ Γιρμισεκὶζ τσελεμπῆ Μεχμὲτ Ἐφέντη. Ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ (Συνέχεια).
Ἡ πάλη, μυθιστορημάτιον, ὑπὸ Jules Case. Μετάφρασις Α. Ἀμπάτη.
Μαϊμοῦδες, μῦθος Κριλώφ. Ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ, ὑπὸ Π. Α. Ἀξιώτου.
Εἰδήσεις τῆς Ἑβδομάδος. Ἐγχώρια.—Ἐξωτερικά.—Ἀρχαιολογία.—Φιλολογία.—Καλλιτεχνία.
Ἰδιαίτερα Γράμματα.
Νέα Βιβλία.

ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΙ ΚΑΙ ΑΓΑΛΛΙΑΣΕΙΣ

Συχνὰ ἀνέρχεται τὸ δάκρυ εἰς τὰ ὄμματα τοῦ φιλοπάτριδος καὶ ἐξογκοῦνται τὰ στήθη του, ὅπως ἐξέλθῃ δι' ἑνὸς στεναγμοῦ μέρος τοῦ ἄλγους του. Αἱ κακαὶ ἡμέραι διαδέχονται ἀλλήλας ἀπό τινος, τὴν δοκιμασίαν παρακολουθεῖ ἡ δοκιμασία καὶ τὴν συμφοράν, ἡ συμφορά. Εἶνε πολὺς καιρός, ἀφ' ὅτου δὲν εἶδε μίαν καλὴν ἡμέραν ἡ πατρίς μας, λέγουσι πολλοὶ καὶ μετὰ θλίψεως ἐρωτῶσι τὰ ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος συμπυκνωθέντα νέφη, ἂν καταιγίδας πάλιν ἐγκυμονοῦσιν ἢ ἂν θὰ παρέλθωσι ταχέως, ὅπως φανῇ ὁ ἥλιος τῶν πόθων μας. Αἱ θλίψεις καὶ τὰ ἀλλεπάλληλα πένθη κατέστησαν ἡμᾶς ἐξ ἄλλου κακούς, μεμψιμοίρους, δυστυχεῖς. Ὅλος ὁ κόσμος μᾶς πταίει. Γινόμεθα μοχθηροὶ εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς εὐτυχίας τοῦ ἑνὸς καὶ εὐτελῶς ζηλοτυποῦμεν τὰς δάφνας, ἃς κλέπτει ἢ λαμβάνει ἐπαιτῶν ὁ ἕτερος. Τὰ κατ' ἐξοχὴν ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν ἀνθήσαντα αἰσθήματα τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τῆς ἀφοσιώσεως φαίνονται ἡμῖν ἤδη ξένα, καὶ τὸ χείριστον, παρά τισιν ἀφοῦ ἐταλαντεύθη καὶ ἐκλονίσθη, ἤρχισε νὰ ἐκλίπῃ ἡ θερμουργὸς πεποίθησις εἰς μέλλον αἰσιώτερον.

Αἴφνης διανοίγονται τὰ νέφη καὶ ἐκ μικρᾶς ρωγμῆς διαφαίνεται ὁ καταγάλανος οὐρανός. Γλυκεῖα ἀκτὶς ἔρχεται νὰ φωτίσῃ τὰ περιβάλλοντα ἡμᾶς σκότη καὶ πνοὴ δροσερᾶς αὔρας νὰ θωπεύσῃ τὰ μέτωπα καὶ ξηράνῃ τὸ δάκρυ μας. Ἡ καρδία ἡμῶν ἀναλαμβάνει πάλιν τοὺς κανονικούς της παλμούς. Μειδίαμα εὐαρεσκείας καταυγάζει τὴν ὄψιν μας καὶ ἀποκρύπτει τὰς περὶ τὸ στόμα πτυχὰς τῆς δυσφορίας καὶ τῶν ἀλύτων μεριμνῶν τὴν συνοφρύωσιν.

Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὅστις πέμπει τὸ οὐράνιον τόξον ὡς ἐγγύησιν τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τῶν συμφορῶν· εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὅστις δωρεῖ στιγμὴν ἀγαλλιάσεως εἰς τοὺς καμόντας καὶ δυστυχεῖς.

* * *

Ἦτο καιρὸς πλέον νὰ αἰσθανθῶμεν καὶ μίαν ἀγαλλίασιν καὶ νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῶν ἑλληνικῶν στηθῶν τῆς ἀνακουφίσεως ὁ ἡδὺς στεναγμός. Τὴν διανοιγεῖσαν ρωγμὴν δὲν θὰ μετρήσωμεν κατὰμῆκος καὶ κατὰ πλάτος, οὐδ' ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἂν εἶνε εὐρὺ ἢ στενὸν τὸ ἀποκαλυφθὲν τμῆμα τοῦ οὐρανοῦ. Εἴδομεν τέλος οὐρανόν. Τοῦτο ἀρκεῖ. Εἴδομεν τὸ γλυκὺ κυανοῦν του καὶ ἐνεστερνίσθημεν τὴν ἐλπίδα. Εἴδομεν τὸ τερπνὸν χρῶμα του καὶ ἠμερώθη ἡ ἐξαγριωθεῖσα ψυχή μας.

Πύργος ὀχυρὸς ὑπῆρχεν ἐκεῖ κάτω, εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Μακεδονίας, ἐγείρων φάρον φωτίζοντα τοὺς ἐν σκοτίᾳ ἀλυτρώτους.

Ὁ πύργος ἐκρημνίσθη ἐξαίφνης καὶ κατέπεσεν ὁ φάρος. Καὶ ἀπεμείναμεν πάντες ἐμβρόντητοι, ὡσεὶ κεραυνοβοληθέντες. Ἀλλοίμονον: Τίς δύναται νὰ ὑπολογίσῃ τὰς παρεπομένας συμφοράς; Κραυγὴ πόνου ἠκούσθη ἐκ παντὸς στήθους: Νέον νέφος ἐκάλυψε τὸν τόσῳ συννεφώδη ὁρίζοντα!.. Ἀλλὰ χεὶρ στιβαρὰ παρουσιάζεται ἀποτρέπει τὸν κίνδυνον, διαλύει τὸ νέφος. Εὐλογητὴ ἡ χεὶρ αὕτη· τὴν ἔπεμψε τὴν ὡδήγησεν ὁ Θεός. Αὐτὴ θὰ ἀνεγείρῃ τὸν καταπεσόντα πύργον καὶ θὰ ἐπαναδώσῃ τὸ φῶς εἰς τὸν σβεσθέντα φάρον. Ἓν ἐκ τῶν τέκνων τῆς Ἑλλάδος ἀρκεῖ νὰ ἐπανορθώσῃ, ὅ,τι ἡ ἀπαισία κατέρριψε μοῖρα. «Εὐλογητὴ ἡ Ἑλλὰς ἡ ἔχουσα τέκνα παρόμοια.» Ξένοι καὶ ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι θὰ ἐπαναλάβωσι τοὺς λόγους τούτους καὶ θὰ εὕρωσιν ἐν αὐτοῖς, οἱ μὲν τὴν ἀπωλεσθεῖσαν πεποίθησιν, οἱ δὲ τὴν τρεμοσβύνουσαν ἐλπίδα.

* * *

Ἡ γενναιότης τῆς δωρεᾶς τοῦ Ἀνδρέου Συγγροῦ ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς Θεσσαλονίκης δὲν κατέπληξεν ἡμᾶς ποσῶς. οὐδ' ἐνέπνευσε κάλαμον ἐκ φύσεως αὐστηρὸν εἰς συγγραφὴν ἐγκωμίου. Ἑκατοντάδας παρομοίων ἂν οὐχὶ βαρυτιμωτέρων δωρεῶν ἀνεφέραμεν μέχρι τοῦδε ψυχρῶς, δεκάδας δὲ ὅλας ἠδύνατο νὰ ἐπιδείξῃ αὐτὸς ὁ σήμερον ὑμνούμενος. Ἀλλ' ἡ προκειμένη δωρεὰ οὐδ' ὅπως αἱ ἄλλαι εἶνε, οὐδὲ δύναται νὰ ὑπολογισθῇ τὸ μέγεθός της διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προσφερομένων χιλιάδων. Ρίψον εἰς τὴν θάλασσαν δεκάδας ἑκατομμυρίων· οὐδεὶς θὰ σοὶ εἴπῃ εὐχαριστῶ. Κατάπινε πολυτίμους μαργαρίτας· οὐδαμῶς θὰ κορέσῃς τὴν πεῖναν σου· ἀλλὰ δίδεις πολλαπλῶς ἂν γνωρίζῃς νὰ δίδῃς.

Ὅσον καὶ ἂν ὑπῆρξαν πολυτάλαντοι αἱ μέχρι τοῦδε δωρεαὶ τοῦ Ἀνδρέου Συγγροῦ, ὅσον εὔσπλαχνοι καὶ φιλάνθρωποι ἂν ὑπῆρξαν αἱ ὑπαγορεύσασαι αὐτὰς ὁρμαί, τὸ ὄνομά του ἦτο μόλις ἀκουστὸν εἰς τὰ ὦτα τῶν εἰς ὑψηλότερα ἀποβλεπόντων. Ἤδη χαράσσεται ἐν ταῖς καρδίαις πάντων· καὶ ἀπὸ τῶν ζηλωτῶν μὲν ἀλλ' εὐλησμονήτων τίτλων τοῦ φιλανθρώπου καὶ φιλοπόλιδος ἀποδίδεται αὐτῷ διὰ βοῆς ὑπὸ τοῦ πανελληνίου ἄλλος τίτλος ἀσυγκρίτως ἀνώτερος, τίτλος χαράσσων τὸ ὄνομά του ἐν αὐτῇ τῇ ἱστορίᾳ, καὶ ἀγοραζόμενος οὐχὶ διὰ μεγαλοπρεπῶν ἀλλὰ δι' ἐσκεμμένων δωρεῶν, — ὁ τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτου.

* * *

Πολλοὶ ἴσως φέρουσι, παρ' ἡμῖν τὸν τίτλον τοῦτον. Ἤ, ἂν ὄχι πολλοί, πλειότεροι ὅμως τοῦ δέοντος.

Ἀλλ' ἡμεῖς, ἀλλὰ τὸ ἔθνος ὁλόκληρον, εἰς ὀλίγους μόνον ἀπέδωκεν αὐτὸν αὐθορμήτως. Γνωρίζομεν ποῦ πονοῦμεν καὶ γνωρίζομεν τίνες οἱ θεραπεύοντες ὑμᾶς.

Μυρίαι ἀνάγκαι κατατρύχουσι τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος. Πολλάκις καὶ ἓν τεμάχιον ἄρτου εἰς τὸν πεινῶντα, ἢ ἓν φάρμακον εἰς τὸν πάσχοντα εἶνε εὐεργέτημα ἀληθές. Ὡραῖα εἶνε τὰ κοσμοῦντα τὰς πόλεις μέγαρα τὰ ἀναδεικνύοντα πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ ξένου τὴν πρόοδον καὶ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας, τὴν γενναιότητα καὶ τὴν φιλοκαλίαν τῶν τέκνων της. Ὡραῖα τῶν ἐπιστημῶν τὰ ἀνάκτορα καὶ τῶν μουσῶν τὰ καλλιμάρμαρα ἐνδιαιτήματα. Εὐλογημένοι καὶ δεδοξασμένοι οἱ ἱδρυταὶ των.

Δι' ἔθνος ὅμως οἷον τὸ Ἑλληνικόν, δὲν εἶνε ταῦτα εὐεργεσίαι ἐθνικαί. Τῶν κτιτόρων τὰ ὀνόματα μένουσι μόνον ἐπὶ τῶν μετωπῶν κεχαραγμένα, ἄλλαι δ' εἶνε αἱ εὐεργεσίαι, αἵτινες ἀποτυποῦσιν αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῶν καρδιῶν.

Προτιμώτερον νὰ μείνωσιν οἱ ἡμίσεις

Ἕλληνες ἄγευστοι κλασικῆς παιδεύσεως παρὰ νὰ λησμονήσωσιν οἱ ἄλλοι ἡμίσεις τὴν γλῶσσαν τῶν πατέρων των. Προτιμώτερον ν' ἀποθάνωσι δέκα πάσχοντες παρὰ νὰ πάθωσι μυρίοι ὑγιεῖς. Νὰ στερηθῶσιν οἱ ὀλίγοι πολυτελοῦς εὐωχίας ἢ νὰ ποθῶσι καὶ τὸν ζηρὸν ἄρτον οἱ πολλοί. Νὰ μὴ ἔχωσιν οἱ μὲν ναοὺς χρυσοκοσμήτους ἢ νὰ ἀναγκάζωνται οἱ δὲ ν' ἀκροῶνται ζενοφώνων προσευχῶν. Ὁ εἷς ἀδελφὸς νὰ μὴ ἔχῃ πολύτιμα παραπετάσματα ἢ νὰ στερῆται ὁ ἕτερος ἐνδυμάτων καὶ νὰ ριγῇ ἐκ τοῦ ψύχους...

* * *

Αἱ ἀληθεῖς ἀνάγκαι τοῦ ἔθνους — ἀνάγκαι τόσῳ μᾶλλον ἐπείγουσαι, καθόσον ἀποβαίνουσι καθ' ἑκάστην μεγαλήτεραι — θὰ ἦσαν ἤδη κατὰ μέγα μέρος θεραπευμέναι, ἂν σεμνότεροι τοῖχοι περιέβαλλον τὴν παιδείαν καὶ δὲν κατηναλίσκοντο ἑκατομμύρια πρὸς ἀνέγερσιν ὑποβάθρων εἰς ὁμοιώματα γλαυκῶν. Τίς δὲν θ' ἀνταλλάσσῃ βραδύτερον, ἀλλὰ ματαίως, καὶ ἀκαδημίας καὶ μουσεῖα καὶ κήπους πρὸς ἓν ἀπωλεσθὲν Ἑλληνικὸν χωρίον τῆς Μακεδονίας, καὶ τίς δὲν θ' ἀποστρέφῃ μετ' ἀγανακτήσεως τὸ πρόσωπον ἀπὸ σελαγίζοντος ἀνακτόρου στοιχίσαντος εἰς τὴν Ἑλλάδα... μίαν ἤτταν ἴσως δι' ἔλλειψιν πυρίτιδος;

Ἀλλ' εὐτυχὴς ἐκεῖνος, ὅστις διαγινώσκων αὐτὰς διαθέτει καὶ τὰ μέσα τῆς θεραπείας των πρὶν ἡ αὕτη καταστῇ ἀνέφικτος.

Εὐτυχὴς καὶ εὐλογημένος διὰ τὸ καλόν, ὅπερ πράττει καθοδηγῶν τοὺς κινδυνεύοντας, θραύων ἕνα κρίκον τῆς ἀλύσεώς των καὶ φυλάττων ἄλλους πολλούς, δίδων τὴν πνευματικὴν ὑγείαν εἰς τοὺς στερουμένους αὐτῆς, σώζων τέλος αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἐπιβούλων δικτύων, ἅτινα μυρίοι διῶκται ἁπλοῦσι πρὸ τῆς ἀφωτίστου συνειδήσεώς των.

Εὐτυχὴς καὶ ζηλωτός, διότι δι' εὐγενοῦς παραδείγματος ἀποτρέπει ἡμᾶς ἀπὸ τῆς σκολιᾶς ὁδοῦ, ἐν ᾗ βάσκανος μᾶς ἔρριψε δαίμων· διότι καταδεικνύει τὸν ὄλεθρον εἰς ὃν φερόμεθα περὶ μικρὰ καὶ ἐφήμερα τυρβάζοντες ἐν δὲ τοῖς πρέπουσι καθυστεροῦντες· διότι ἀνοίγει ἡμῖν ὁρίζοντα εὐρυτέρας δράσεως, εὐγενεστέρας ἀμίλλης.

Καὶ εὐτυχὴς διότι παρέχει ἡμῖν γλυκεῖαν παραμυθίαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐπιδρομῶν τῆς δυσμενοῦς τύχης, μειδίαμα ἐν τῷ μέσῳ τῶν δακρύων, ἀκτῖνα ἐλπίδος ἐν τῷ σκότει τῆς ναρκούσης ἡμᾶς ἀπελπισίας.

* * *

Καὶ διὰ τοῦτο μόνον ἂν εὐλογοῦμεν τὸν Ἀνδρέαν Συγγρόν, πάλιν θὰ ἦσαν ἀξιοζήλευτοι αἱ εὐλογίαι μας. Ἔθνος ὁλόκληρον βλέπον ἕνα ἐκ τῶν υἱῶν του αὐθορμήτως ἀντιπροσωπεύοντα αὐτὸ ἐν τῇ ἐπιτελέσει ὑψίστου καθήκοντος, πράττοντα ὅτι ἀδυνατεῖ τοῦτο νὰ πράξῃ, διὰ μιᾶς καὶ μόνης δωρεᾶς εὐεργετοῦντα, ἀμμέσως μὲν δεινοπαθοῦσαν κοινότητα, ἐμμέσως δὲ σύμπαν τὸ τλῆμον Ἑλληνικόν, ὡς ἐκ περισσοῦ δὲ διὰ τῆς ἀγαθοεργίας του πάρηγοροῦντα αὐτὸ δι' ἄλλας συμφορὰς καὶ δωροῦντα τὴν ἐλπίδα τῆς θεραπείας ἄλλων, ὡς πρόδρομος εὐγενοῦς ἀμίλλης ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ ἐδάφους, ἐφ' οὗ δέον νὰ ἐκχύνηται τοῦ λοιποῦ ὁ ζωοπάροχος ἑλληνικὸς πλοῦτος, — Ἔθνος βλέπον, συναισθανόμενον καὶ ἐννοοῦν πάντα ταῦτα, καὶ αὐτὸ γίνεται ὑπερήφανον, διότι ἐγκλείει τοιαύτας ἀρετάς, καὶ τοῖς ξένοις καθίσταται σεβαστόν, τοῖς ἀποθαυμάζουσι τὴν Ἑλλάδα τόσον διὰ τοὺς ἐθνικοὺς εὐεργέτας της - προϊὸν καθαρῶς τοπικὸν — ὅσον καὶ διὰ πᾶν ἄλλο ἀριστούργημά της.

Καὶ ἤδη εὐοίωνος ἄρχεται ἡ ἀμίλλα: διαγωνισμὸς ἐθνωφελῶν πράγματι δωρεῶν δίδων εἰς τοὺς ἐπιτυγχάνοντας πανελληνίῳ ψήφῳ τὸ ὄνομα ἀληθοῦς ἐθνικοῦ εὐεργέτου.

Τίνος τὸ ὄνομα θὰ γραφῇ παρὰ τὸ τοῦ Ἀνδρέου Συγγροῦ; Τίς θὰ σώσῃ τοὺς γεωργικοὺς τῆς δούλης πληθυσμοὺς ἀπὸ τῆς τοκογλυφίας, ἥτις ἐπιβάλλει αὐτοῖς ἢ ἐκπατρισμὸν ἢ μετάστασιν ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν τάξεων;

ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ ΠΡΟ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

(Κοινωνικὴ σελὶς)

Α'.

Ὡραίαν τινὰ φθινοπωρινὴν ἡμέραν, ὁ κύριος Δημήτριος Βλαστίδης, ὀρφανὸς πατρὸς καὶ μητρός, κληρονόμος δὲ μεγάλης περιουσίας, ἔκρουε συγκεκινημένος τὴν θύραν τῆς κυρίας Αὐγουστίνης - Ἰωάννας-Μαρίας Καπερώνη, χήρας Ἰταλίδος, ἀποκατεστημένης ἐν Ἀθήναις πρὸ τριακονταετίας περίπου.

Ὁ σκοπὸς τῆς εἰς τὴν οἰκίαν τῆς γραίας χήρας μεταβάσεως τοῦ Δημητρίου, ἦτο σπουδαιότατος. Ἐπρόκειτο νὰ ζητήσῃ εἰς γάμον τὴν δεσποινίδα Ἐρνεστίνην-Ρόζαν-Μαργαρίταν Καπερώνη, ἣς ἠρᾶτο ἀπὸ ἑνὸς ἤδη ἔτους, μὲ ὅλην τὴν σφοδρότητα τοῦ πρώτου ἔρωτος.

Εἰς τὰ κτυπήματα τοῦ Δημητρίου, νεαρὰ ὑπηρέτρια ἔσπευσε ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ ὁ Δημήτριος, πλήρη ἀπόφασιν ἔχων νὰ κάμῃ τὴν πρότασίν του, ἀνῆλθε στερρῷ τῷ ποδὶ τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας, καὶ εὑρέθη ἅμα ἀνελθὼν πρὸ τῆς δεσποινίδος Ἐρνεστίνης, ἥτις βεβαίως θὰ ἀνίμενεν, ἀνυπομονοῦσα, ἂν κρίνῃ τις ἐκ τῆς σπουδῆς μεθ' ἧς ἔσπευσε νὰ τὸν ὑποδεχθῇ.

Β'.

— Σεβαστή μου κυρία Αὐγουστίνη — εἶπε τέλος ὁ Δημήτριος, ἀφ' οὗ συνωμίλησαν ἐπὶ πολὺ περὶ ξένων ὅλως πραγμάτων —. Γνωρίζετε, ὅτι πρὸ ἔτους περίπου, ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω ὑμᾶς, καὶ τὴν εὐτυχίαν νὰ σχετισθῶ μετὰ τῆς δεσποινίδος Ἐρνεστίνης, ἧς τὰς μυρίας χάριτας, τὴν εὐγενῆ ἀνατροφήν, τὴν σπανίαν καλλονήν, τὴν ἀγαθὴν καρδίαν, ἐσπούδασα ἀρκούντως ἐπὶ ἓν ἤδη ὁλόκληρον ἔτος. Θὰ ἐμαντεύσατε ἐξ ἄλλου βεβαίως, ὅτι ἠγάπησα τὴν θυγατέρα σας παραφόρως. Καὶ τίς, παρακαλῶ, θὰ γνωρίσῃ τὴν θυγατέρα σας, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ ἑαυτὸν δέσμιον τοῦ χαρίεντος τούτου πλάσματος, ὅπερ ἐγεννήθη, μόνον καὶ μόνον, ὅπως καταστήσῃ εὐτυχῆ...

Ἡ κυρία Αὐγουσίνη, ἐκινήθη ὀλίγον ἐκ τῆς θέσεώς της, ἐμειδίασε πονήρως καὶ ἐψιθύρισεν:

— Ἀρχίζω νὰ ἐννοῶ.

— Μὴ σᾶς φανῇ λοιπὸν παράδοξον, ὅ,τι θὰ σᾶς εἴπω ἤδη — ἐπανέλαβεν ἐν προφανεῖ ταραχῇ ὁ Δημήτριος. — Ἀγαπῶν τὴν θυγατέρα σας καὶ ἀνταγαπώμενος, αἰσθανόμενος ὅτι δὲν θὰ δυνηθῶ νὰ ζήσω ἄνευ αὐτῆς καὶ προβλέπων ἐν τῷ συνοικεσίῳ τούτῳ τὴν εὐτυχίαν ὁλοκλήρου τῆς ζωῆς μου, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ζητήσω παρ' ὑμῶν τὴν χεῖρά της.

Ἡ κυρία Αὐγουστίνη ἔλαβεν ὅσον σοβαρὸν ὕφος ἠδύνατο, καὶ ἠρώτησε:

— Σᾶς ἀγαπᾷ ἡ Ἐρνεστίνη;

— Τό ἐλπίζω· τοὐλάχιστον δεκάκις μοὶ τὸ εἶπε μέχρι τοῦδε.

— Γνωρίζει τὸν σκοπὸν τῆς σημερινῆς ἐπισκέψεώς σας;

— Μάλιστα.

— Καὶ δὲν ἠναντιώθη;

— Ἀπ' ἐναντίας· αὐτὴ μάλιστα μοὶ ἔδωκε τὸ θάρρος, οὐτινος ἐστερούμην.

— Ἂν οὕτως ἔχῃ... Ἀλλὰ γνωρίζετε, ὅτι ἡ Ἐρνεστίνη εἶνε πολὺ πτωχή;

— Κ' ἐγὼ πολὺ πλούσιος. Πλὴν πρὸς τί τοῦτο; Ἐγὼ τὴν Ἐρνεστίνην καὶ μόνην ἀγαπῶ. Χρήματα ἔχω δι' ἀμφοτέρους.

— Αἴ, τότε λοιπὸν νυμφευθῆτε παιδιά μου καὶ ἐστὲ εὐτυχῆ...

Γ'.

Ὀλίγον ἔπειτα ὁ Δημήτριος, κρατῶν δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὴν Ἐρνεστίνην, τῇ ἔλεγε διὰ φωνῆς γλυκείας, περιβάλλων αὐτὴν διὰ βλέμματος θωπευτικοῦ, περιπαθοῦς.

— Λοιπὸν μοὶ ἀνήκεις; Ἐρνεστίνη· Νομίζω ὅτι ὀνειρεύομαι. Φαντάθητι, ὅτι τὴν προσφιλῆ αὐτὴν στιγμὴν ὠνειροπόλουν ἀπὸ ἑνὸς ἔτους, ἀφ' ἧς ἡμέρας σ' ἐγνώρισα. Ὁπόταν σὲ πρωτοεῖδον, εἶπον ἐν ἐμαυτῷ. Ἂν ἠδυνάμην νὰ τὴν κάμω νὰ μ' ἀγαπήσῃ... Ἂν ἠδύνατο νὰ γίνῃ σύζυγός μου! Ὦ! μετὰ πόσης χαρᾶς θὰ συνήθροιζον πᾶσαν τὴν ἐπὶ τῆς γῆς εὐτυχίαν, ἵνα τὴν καταθέσω εἰς τοὺς πόδας της, καὶ πόσον εὐτυχὴς θὰ ἐλογιζόμην, ἂν ἠδυνάμην νὰ ζήσω δι' αὐτήν, μόνον διὰ τὴν εὐτυχίαν της..... Καὶ ἰδού· τὸ ὡραῖον ὄνειρον γίνεται ἤδη πραγματικότης! Τοῦ λοιποῦ θὰ ζῶ μόνον διὰ σέ, καὶ μόνον ἐκ σοῦ θὰ λαμβάνω ζωήν. Τὸ πᾶνδιά σέ, Ἐρνεστίνη, καὶ διὰ τὴν εὐτυχίαν σου....

Καὶ ἡ Ἐρνεστίνη, κεκλιμένην τὴν κεφαλήν της ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ Δημητρίου ἔχουσα, ἠκροᾶτο τῶν ὡραίων τούτων λέξεων, αἵτινες τῇ ὑπισχνοῦντο βίον εὐδαίμονα, μέλλον εὐτυχές.

Ὁ Δημήτριος, τρέλλὸς ἐξ εὐτυχίας, ἐξηκολούθησε.

— Θέλω τὸ ταχύτερον, Ἐρνεστίνη μου, νὰ γίνουν οἱ γάμοι μας. Μεγαλοπρεπεῖς, ἐπιβλητικοί, ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἤν....

— Ἀ! Ὄχι Δημήτριε — διέκοψεν ἡ Ἐρνεστίνη. Γνωρίζεις ὅτι εἶμαι καλὴ καθολική, καὶ δὲν θέλω νὰ προκαλέσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀρὰν τῆς Ἐκκλησίας μου. Οἱ γάμοι μας, θὰ γίνουν μεγαλοπρεπεῖς πάντοτε, ἀφ' οὗ τὸ θέλεις, ἀλλ' εἰς τὸν ναόν, διότι ἡ θρησκεία μας δὲν ἐπιτρέπει τὴν κατ' οἶκον στέψιν....

Ἐπῆλθε μικρά τις σιγή. Ὁ Δημήτριος ἐσκέφθη πρὸς στιγμήν, εἶτα ἀποδιώξας ὁλοκληρὰν σκέψιν, εἶπεν:

— Ἔστω, τὸ πᾶν χάριν σοῦ...

— Καὶ δὲν εἶνε μόνον αὐτό. Γνωρίζεις; ὅτι ποτὲ ἡ ἐκκλησία μας δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ τὸν μεταξύ μας γάμον, ἄν...

— Ἄν;

— Ἂν τοὐλάχιστον δὲν γίνῃ κατὰ τὸ καθολικὸν δόγμα.

Ὁ Δημήτριος ἀφῆκε τὰς χεῖρας τῆς Ἐρνεστίνης, καὶ τεταραγμένος τὴν ἠρώτησε:

— Κατὰ τὸ καθολικὸν δόγμα;

— Ναί, καὶ τοῦτο μετὰ πολλῆς δυσκολίας...

— Ἔστω, εἶπεν ὁ Δημήτριος· δὲν θέλω Ἐρνεστίνη ν' ἀπαρνηθῇς τὴν θρησκείαν σου. Τὰ τέκνα μας ὅμως θὰ βαπτισθῶσι βεβαίως κατὰ τὸ ὀρθόδοξον δόγμα...

Ἡ Ἐρνεστίνη ὀπισθοχώρησεν ἓν βῆμα... Μεταξὺ τῶν μελλονύμφων ἤρξατο ἤδη γενόμενον ρῆγμα!

— Πῶς Δημήτριε; τῷ εἶπεν. Ἀλλ' ὅταν λοιπὸν τὰ τέκνα μας μεγαλώσωσι, δὲν θὰ τὰ φέρωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν;

— Βεβαίως.

— Καὶ τίς παρακαλῶ θὰ τὰ συνοδεύῃ;

— Σύ, Ἐρνεστίνη καὶ ἐγώ.

— Εἰς τὰς ἰδικάς σας ἐκκλησίας βεβαίως.

— Ἐννοεῖται.

— Ἀλλὰ, τότε ἐγώ, ἀναγκαζομένη νὰ μεταβαίνω τακτικῶς εἰς Ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, δὲν ἀπαρνοῦμαι τὴν ἰδικήν μου;

— Ἀλλὰ Ἐρνεστίνη... Σοῦ ὑπόσχομαι νὰ τὰ ὁδηγῶ ἐγὼ μόνος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ σὺ τότε, πηγαίνεις εἰς τὴν ἰδικήν σου...

— Πῶς; δηλαδή... νὰ χωρισθῶ τῶν τέκνων μου;

— Ἀλλὰ Ἐρνεστίνη...

— Ὄχι! Καὶ τὰ τέκνα μας θὰ γίνωσι καθολικά...

Τὸ ρῆγμα κατέστη εὐρύτερον. Ἤδη ὁ Δημήτριος ὀπισχοχώρησε δύο πρὸς τὴν θύραν βήματα.

— Ἂς συμβιβάσωμεν, Ἐρνεστίνη, τὰ πράγματα, ἐπανέλαβεν ὁ Δημήτριος ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ὁποίου ἤρξατο ζωγραφιζομένη ἡ ἀπογοήτευσις. Ἂς δώσωμεν εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τοὺς υἱούς μας, καὶ εἰς τὴν Καθολικὴν τὰς θυγατέρας μας.

— Ἀλλ' αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγετε, θὰ ἐπιφέρῃ σύγχυσιν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. Καθ' ἃς ἡμέρας ἡμεῖς θὰ ἔχωμεν Πάσχα, σεῖς θὰ εὑρίσκεσθε εἰς τὴν τῶν Παθῶν. Καὶ ἐν ᾧ ἡμεῖς θὰ ἑορτάζωμεν τὴν βάπτισιν, σεῖς θὰ ἑορτάζητε τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ.

Ἕτερον πρὸς τὰ ὀπίσω βῆμα τοῦ Δημητρίου, κατέστησε τὸ ρῆγμα εὐρύτερον.

— Ἀλλὰ πρὸς θεοῦ, Ἐρνεστίνη, διατί νὰ φέρῃς εἰς τὸ μέσον ζητήματα, ὡς αὐτά;

— Ἔπραξα καλῶς...

— Ποσῶς! Ἰδοὺ ὅτι φέρεις προσκόμματα εἰς τὸν γάμον.

— Προσκόμματα.... Ἀλλοίμονον!! Πρὸ ὀλίγου ἀκόμη μοὶ ἔλεγες, ὅτι θὰ θυσιάσῃς τὸ πᾶν διὰ τὴν εὐτυχίαν μου, καὶ ἐν τούτοις μοὶ ἀρνεῖσαι ἓν τόσῳ μικρὸν πρᾶγμα.

— Μικρὸν πρᾶγμα... ἀλλὰ σύ, Ἐρνεστίνη, μοὶ ζητεῖς ν' ἀπαρνηθῶ τὴν θρησκείαν μου, ὡς νὰ ἦτο καλλιτέρα ἡ ἰδική σου.

— Κύριε, ἐβόησεν ὀργίλως ἡ Ἐρνεστίνη, σκεφθῆτε τί λέγετε..

— Ἐσκέφθην δεσποινίς.

— Κύριε...

— Δεσποινίς...

Ἐπῆλθε μακρὰ σιγή· εἶτα... ἡ Ἐρνεστίνη ἀνελύθη εἰς δάκρυα.

Ὁ Δημήτριος ἠθέλησε νὰ σπεύσῃ παρ' αὐτῇ· πλὴν τὸ ρῆγμα, — ἄβυσσος ἤδη — ἔχαινεν ἐνώπιόν του. Ἐπωφεληθεὶς τῶν δακρύων τῆς Ἐρνεστίνης, ἤνοιξεν ἀθορύβως τὴν θύραν, καί... ἀνεχώρησεν ὅπως σκεφθῇ καλλίτερον.

Δ'.

Τὴν ἑπομένην λοιπὸν πρωΐαν, ἡ κυρία Αὐγουστίνη-Ἰωάννα-Μαρία ἐλάμβανε τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν:

Σεβαστή μοι κυρία,

»Δι' οὓς λόγους ἡ δεσποινὶς θυγάτηρ σας »θὰ σᾶς εἶπεν ἤδη, ἀναγκάζομαι — μετὰ με»γίστης μου λύπης — ν' ἀποσύρω τὴν χθεσι»νὴν πρότασίν μου. Ἀποδίδων δὲ εἰς τὴν »δεσποινίδα Ἐρνεστίνην τὴν ἐλευθερίαν της, »παρακαλῶ αὐτὴν νὰ δεχθῇ τὰς εἰλικρινεῖς »εὐχαριστίας μου, διότι μὲ ἀπήλλαξε τῆς »δυσχεροῦς θέσεως, εἰς ἣν θὰ εὑρισκόμην ἀρ»γότερον.

»Καὶ ἐν τούτοις, ἠγάπων πολὺ τὴν θυγα»τέρα σας καὶ ἤμην βέβαιος, ὅτι θὰ τὴν »καθίστων τὴν εὐτυχεστέραν τῶν γυναικῶν, »ἂν δὲν εἶχε μερικὰς ἰδέας, αἵτινες, εἰς τὸν »αἰῶνα μας θεωροῦνται.... ὀπισθοδρομικαί.

Δέξασθε κ.τ.λ.

Δημήτριος Βλαστίδης

Ἡ κυρία Αὐγουστίνη συνέπτυξεν εἰς τὰς χεῖράς της τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἐψιθύρισεν ἐν ἀπελπισίᾳ:

— Κρῖμα... Μίαν τόσῳ λαμπρὰν τύχην... ἀνεκτίμητον σύζυγον,.. περιουσίαν... εὐτυχίαν... Κρῖμα! Κρῖμα....

Ε'.

Παρῆλθον δέκα ἔτη ἑκτοτε. Ἡ Ἐρνεστίνη ἐνυμφεύθη καλόν τινα, — πτωχότατον ὅμως — καθολικόν, μετὰ τοῦ ὁποίου δὲν φαίνεται πολὺ εὐτυχής. Ὁ δὲ Δημήτριος, θεραπευθεὶς τοῦ πρώτου ἔρωτός του, ἐνυμφεύθη ὀρθόδοξον κόρην, ἥτις θεωρεῖται ἡ εὐτυχεστέρα τῶν συζύγων.

Καὶ ἐν τούτοις, οὔτε ἡ Ἐρνεστίνη, οὔτε ὁ Δημήτριος, ἂν καὶ παρῆλθον ἐννέα ἀπὸ τοῦ γάμου των ἔτη, ἀπέκτησαν τέκνα.....

Ἀριστ. Ν. Κυριακος

Τὸ συγκινητικώτατον τῶν κατὰ τὰς ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι ἑορτὰς τῆς Φιλαρμονικῆς Κερκύρας ἦτο ἀναμφισβητήτως ἡ ἐπὶ τιμῇ στέψις τῆς προτομῆς τοῦ Μαντζάρου. Ἐπὶ ταύτῃ καὶ ὡς συμπλήρωμα τοῦ ἐν τῷ πασελθόντι φύλλῳ της σχετικοῦ ἄρθρου ἡ «Ἑβδομὰς» κρίνει ἐπίκαιρον νὰ ἐπιδείξῃ εἰς τοὺς ἀναγνώστας της ὡραίαν εἰκόνα τοῦ μεγάλου Ἕλληνος μουσικοῦ εἰλημμένην ἐκ τοῦ πανηγυρικοῦ τεύχους, ὅπερ ἐδημοσίευσεν ἡ ἑορτάζουσα Ἑταιρία.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΝΤΖΑΡΟΣ

(Βίος καὶ ἔργα)

Ἐγεννήθη ὁ Μάντζαρος ἐν Κερκύρᾳ ἐν ἔτει 1795, ἐκ γονέων εὐπατριδῶν. Παιδιόθεν, ἔχων κλίσιν εἰς τὴν μουσικήν, ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν αὐτῆς, κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τὸν Ἰταλὸν Στέφανον Μωρέττην, ἀπὸ δὲ τοῦ 1810 ὑπὸ τὸν ἐν Κερκύρᾳ παρεπιδημοῦντα ἱππότην Βαρβάτην, τρίβωνα μουσικοδιδάσκαλον καὶ ὀνομαστὸν ἐν Ἰταλίᾳ διὰ τὰ ἐπιστημονικὰ αὐτοῦ πονήματα. Μέχρι τοῦ 1812 ἐδιδάχθη παρ' αὐτοῦ τὴν ἁρμονίαν, τὴν θεωρίαν τῶν ὀργάνων καὶ τὴν σύνθεσιν. Καίτοι δὲ νεώτατος, εἶχε ποιήσῃ ὅμως θαυμασίας προόδους· καὶ οὐ μόνον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἤδη εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ δημιουργῇ ἴδια ἔργα πρὸς χρῆσιν τοῦ θεάτρου τῆς Κερκύρας, ἀλλὰ καὶ μαθήματα ἁρμονίας, ἀντιφωνίας (contrapunto) καὶ συνθέσεως παρέδιδεν ἀφιλοκερδῶς, μόλις τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας ἄγων. Ἐν ἔτει 1813 συνεζεύχθη τὴν κόμησσαν Μαριάνναν Ἰουστινιάνη, ἔλκουσαν τὸ γένος ἐκ τῆς ἀριστοκρατικωτάτης οἰκογενείας τῶν Ἰουστινιάνη τῆς Γενούης· ἀλλ' αἱ συζυγικαὶ μέριμναι κατ' οὐδὲν ἐκώλυσαν αὐτὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς ἰδιαιτέρας μελέτας μέχρι τοῦ 1825, οὐδ' ἐπαύσατο διδάσκων τὴν φιλομαθῆ νεολαίαν καὶ μεταλαμπαδεύων τὸ φῶς τῶν γνώσεών του εἴς τε ἡμεδαποὺς καὶ ἀλλοδαπούς. Εἰς τοὺς τελευταίους τούτους κατατάσσεται, πλὴν ἄλλων, ὁ γνωστὸς Ἰταλὸς Ἰωσὴφ Περσιάνης, ὅστις οὐ μόνον τὰ μέγιστα ὠφελήθη ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ Μαντζάρου, ἀλλὰ καὶ παντοειδῶς, πένης ὤν, ἐπροστατεύθη καὶ ἐβοηθήθη παρ' αὐτοῦ.

Τῷ 1825 ὁ Μάντζαρος μετέβη πρὸς τελειοποίησιν αὐτοῦ εἰς τὴν μουσοτρόφον Ἰταλίαν. Ἐν Νεαπόλει, μετὰ χαρᾶς ὑπεδέχθη αὐτὸν ὁ Ζιγγαρέλλης, ὁ ἔνδοξος ἐκεῖνος τοῦ Κονσερβατορίου διευθυντὴς καὶ διδάσκαλος τοῦ Ροσσίνη, Μερκαδάντε καὶ ἄλλων, ὃν καὶ ἐγνώριζεν ὁ Μάντζαρος ἀπὸ τοῦ 1822. Δὲν ἐβράδυνε δ' ὁ σοφὸς διδάσκαλος νὰ θαυμάσῃ τὸν νέον κερκυραῖον, οὐδὲ διέλαθεν αὐτὸν ὁ προορισμὸς καὶ τὸ μέλλον τοῦ ἑλληνικοῦ ἐκείνου πνεύματος. Ἠγάπησεν αὐτὸν ὡς ἴδιον τέκνον, ἤθελε πάντοτε αὐτὸν πλησίον του, καὶ πολλάκις αὐτὸς ὁ πολιὸς, τὸν συνεβουλεύετο ἐπὶ μουσικῶν ζητημάτων, ἀφορώντων τὸ Κονσερβατόριόν του. Τόσον δ' ἐτίμα αὐτόν, ὥστε δημοσίᾳ ἔλεγεν ἐν ταῖς συναναστροφαῖς ὅτι: «διατρίβει ἐκεῖ Ἕλλην δυνάμενος νὰ διδάξῃ καὶ τοὺς διδασκάλους τῆς Νεαπόλεως·» ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο οἱ καθηγηταὶ ἐκεῖνοι ἔτι μᾶλλον ἔχαιρον καὶ ἠγάπων αὐτὸν ὡς βαθὺν μύστην τῆς μουσικῆς. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μάντζαρος ἀναστρεφόμενος πρὸς τοὺς μεγάλους ἐκείνους ἄνδρας καὶ μετ' αὐ-

τῶν συνεργαζόμενος, μεγάλως ἐπέδιδεν ἐν τῇ μουσικῇ. Διδάσκων δ' ἐν Νεαπόλει μέχρι τοῦ 1826 ἰδιαιτέρως τὴν μουσικὴν, πλείστους εἶχε μαθητάς. Ἑτίμα δὲ τὸν ἡμέτερον Μάντζαρον ὁ Ζιγγαρέλλης τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ μετ' εὐχαριστήσεως ἔβλεπεν αὐτὸν προσκεκολλημένον εἰς τὰ δόγματα καὶ τοὺς τύπους τῆς παλαιᾶς μουσικῆς καὶ οὐδαμῶς παρασυρόμενον ἐκ τῶν ἤδη παρεισφρησασῶν εἰς τὴν τέχνην καινοτομιῶν.

Διὰ τοῦτο, ὅτε μετά τινα ἔτη ἠσθάνετο ἐκλειπούσας βαθμηδὸν τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις ὑπὸ τὸ βάρος βαθέος γήρατος, ἐλυπεῖτο ὁ Ζιγγαρέλλης, ὅτι δὲν εἶχε παρ ἑαυτῷ τὸν ἤδη μετὰ τὸ πέρας τῶν μελετῶν του εἰς Κέρκυραν ἐπανακάμψαντα Μάντζαρον, πρὸς ὃν νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν διεύθυνσιν τοῦ προσφιλοῦς αὐτῷ Κονσερβατορίου. «Μετὰ τὸν θάνατόν »μου δὲν βλέπω ἄλλον καταλληλότερον σοῦ, »ἵνα μὲ διαδεχθῇ. οἱοσδήποτε ἄλλος ἤθελε »διαφθείρη τὴν νεολαίαν. Σήμερον, ὅτε τὰ »πάντα νοθεύονται, ἀποπειρῶνται νὰ διαφθείρωσι καὶ τὴν ὡραίαν καὶ ἀμόλυντον Σχο»λὴν τῆς Νεαπόλεως· διὰ τοῦτο εἰς σὲ μό»νον ἐπεθύμουν νὰ τὴν ἐμπιστευθῶ.» Ταῦτα ἔγραφε τῷ Μαντζάρῳ ὁ ὑπέργηρως Νεαπολίτης, (ὡς ὀρθῶς τις τῶν ἡμετέρων λογίων παρετήρησεν), ὅτε ὁ κόσμος ἐθαύμαζε τὴν Σεμίραμιν, τὸν Μωϋσέα, τὸν Ὀθέλλον τοῦ Ροσσίνη, καὶ ὅτε εἰς τὰ θέατρα τῶν πρωτευουσῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἀντήχουν οἱ ἐμμελεῖς θρῆνοι τῆς Ἰουλίας καὶ τοῦ Ρωμαίου, τὸ ἐπαφρόδιτον ᾆσμα τῆς Ὑπνοβάτιδος, ἡ μεγαλοπρεπὴς καὶ ὄντως θεόπνευστος δέησις τῆς ἱερείας τῶν Γαλατῶν Νόρμας, συνθέσεις ἀθάνατοι τοῦ κύκνου τῆς Κατάνης.

Μετ' οὐ πολὺ προσεκλήθη ὁ Μάντζαρος ὡς διευθυντὴς τῆς ἐν Μεδιολάνοις μουσικῆς Σχολῆς. ἀλλ' ὡς καὶ τότε ἐν Νεαπόλει οὕτως οὐδὲ καὶ νῦν ἐπείσθη νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν Κέρκυραν καὶ νὰ δεχθῇ τὰς παρὰ τῶν Ἑσπερίων προτεινομένας αὐτῷ τιμητικὰς καὶ ἐπικερδεστάτας θέσεις.

Ὅ,τι τὰ μάλιστα ἀνυψοῖ τὸν Μάντζαρον, ὅ,τι κατέστησεν αὐτὸν ἄξιον ἀνεξιτήλου εὐγνωμοσύνης τῶν Κερκυραίων, εἶνε ἡ ὑπὲρ τῆς φιλομούσου νεότητος εἰλικρινὴς ἀφοσίωσίς του. Ἀπὸ τῆς ἐξ Ἰταλίας ἐπανόδου του διηνεκῶς ἐδίδασκεν ἐν Κερκύρᾳ τὴν μουσικὴν, ἡ δὲ οἰκία του ἦτο ἀείποτε φιλοφρονέστατα καὶ ἀφιλοκερδῶς ἀνοικτὴ πρὸς τοὺς θέλοντας νὰ μανθάνωσί τι παρὰ τοῦ σεβαστοῦ διδασκάλου. Τῷ 1840, ὅτε συνέστη ἡ Φιλαρμονικὴ Ἑταιρία, ὁμοφώνως ἐκλήθη ὁ Μάντζαρος, ὡς προείπομεν, «ἰσόβιος Πρόεδρος καὶ Διευθυντὴς τῆς Μουσικῆς.» Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ ταύτης ἐδίδασκε τοὺς μαθητὰς τῆς Σχολῆς τὴν Ἁρμονίαν, τὴν Μελοποιΐαν, τὴν σύνθεσιν, τὴν ἐνοργάνωσιν (instrumentazione), καὶ ἐζήτει ἅμα νὰ μορφώσῃ τὴν καρδίαν τῶν νέων, ἐμπνέων αὐτοῖς τὴν πρὸς τὴν ἀρετὴν, τὰς καλὰς τέχνας καὶ τὴν πατρίδα ἀγάπην. Τοὺς τοιούτους δὲ ὑπὲρ τῆς Ἑταιρίας ἀγῶνας αὐτοῦ ἐκτιμῶσα ἡ Δ. Ἐπιτροπὴ τῆς Φιλαρμονικῆς, τῷ ἐξέφραζεν ἐν ἔτει 1841 διὰ τοῦ ὑπ ἀριθ. 201 ἐγγράφου της «τὴν εὐγνωμοσύνην διὰ τὸν ζῆλον »καὶ τὴν προθυμίαν ὁποῦ ἐδείκνυε εἰς ὅφε»λος τῆς Ἑταιρίας, θυσιάζων καὶ τὰς ὥρας »τῆς ἀναπαύσεώς του εἰς τὸ βέλτιον αὐτῆς »καὶ κοπιάζων ἀκαταπαύστως εἰς τὴν ἐαυ»τῆς πρόοδον.»

Ἄλλως δὲ οἱ κόποι αὐτοῦ πολλαπλασίως ἀντημείφθησαν, διότι ζῶν ἔτι ἔλαβε τὴν γλυκυτάτην ἱκανοποίησιν νὰ ἴδῃ οὐχὶ ἕνα ἢ δύο, ἀλλὰ πολλοὺς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, διδασκάλους Λυκείων καὶ βασιλικῶν καπελλῶν, Διευθυντὰς στρατιωτικῶν μουσικῶν Ἑλληνικῶν, Ἰταλικῶν καὶ Ἀγγλικῶν, ἅμα δὲ καὶ ὀρχηστρῶν ἐν τοῖς μεγάλοις θεάτροις τῆς Ἰταλίας. Ἡ δὲ Ἰόνιος Βουλὴ, διὰ τοῦ ἐπομένου ἐγγράφου ἀπὸ 28 Ἰουνίου 1825, ἐψήφισεν αὐτῷ ἰσόβιον σύνταξιν ἐκ λιρῶν 78 κατ' ἔτος. «Ἐπειδὴ ὁ Ἱππ. Νικόλαος Μάν»τζαρος ἀφιερώσας τὸ πλεῖστον μέρος τῆς »ζωῆς του εἰς τὴν μελέτην τῆς Μουσικῆς »τέχνης, μεγάλως διαπρέπει ἐν αὐτῇ με»ταξὺ ὁμοεθνῶν τε καὶ ξένων διά τε τὴν »εὐφυΐαν του, καὶ τὰς βαθυτάτας γνώσεις »του· Ἐπειδὴ ὄχι μόνον τιμᾷ τοιουτοτρό»πως τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, ἀλλὰ καὶ εὐερ»γετεῖ αὐτὴν ἀδιακόπως διδάσκων ἀμισθὶ »πρὸ πολλῶν ἐτῶν τοὺς φιλομούσους, νέους, »καὶ θυσιάζων εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ διά»δοσιν τῆς Τέχνης τὰ ἰδιαίτερα αὐτοῦ συμ»φέροντα· Ἐπειδὴ δίκαιον εἶνε, καὶ εἰς τὴν »πρόοδον τῶν καλῶν παιδευμάτων τὰ μέ»γιστα συμβάλλει νὰ βραβεύωνται ὅσοι το»σοῦτον γενναίως καὶ λυσιτελῶς μοχθοῦσι »πρὸς τιμὴν καὶ φωτισμὸν τῆς Πατρίδος· »Ἀποφασίζει κτλ.»

Διδάσκων δὲ ἐν τῇ Φιλαρμονικῇ τὴν κερκυραϊκὴν νεολαίαν, μετέδιδεν ἅμα τὰς γνώσεις τοῦ μακρόθεν καὶ εἰς τοὺς τῆς Ἑσπερίας μουσικοδιδασκάλους. Ἐκ τῆς μεγάλης καὶ σπουδαίας αὐτοῦ ἀλληλογραφίας, ἧς τὸ πλεῖστον μέρος διεσώθη, καταδεικνύεται ὅτι οὐ μόνον ἐξόχως ἐτιμᾶτο ἐν τῇ Δύσει καὶ ἰδίως ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ὡς μέγας ἐπιστήμων, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ περιφανεῖς μουσικοδιδάσκαλοι συνεβουλεύοντο αὐτὸν ἐπὶ διαφόρων τῆς μουσικῆς δυσχερειῶν, καὶ ἐπὶ ζητημάτων ἀναγομένων εἰς τὴν ὑψηλὴν τῆς τέχνης μεταφυσικήν.

«Χθὲς (ἔγραφε φίλος αὐτοῦ ἐκ Νεαπόλεως τῷ 1846), ἐπεσκέφθην τὸν κλεινὸν Μερκαδάντην· Μοὶ ὡμίλησε μετὰ σεβασμοῦ περὶ ὑμῶν καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ σᾶς διαβεβαιώσω περὶ τῆς ἐξαιρέτου πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεώς του.» Πόσον δὲ καὶ ὁ ὀνομαστὸς Πατσίνης, ὁ τὴν Σαπφὼ μουσουργήσας, ἐσέβετο καὶ ἐτίμα αὐτόν, ἀποδεικνύουσι δύο ἐκ Βριξίας ἐπιστολαὶ αὐτοῦ, γραφεῖσαι τῷ Μαντζάρῳ ἐν ἔτει 1859, ἐν αἷς τὸν προσηγόρευε «μέγιστον ἐν τῇ τέχνῃ» (sommo nell' arte)· ἔλεγε δέ, ὅτι «ἀθεώρει μεγίστην τιμὴν νὰ ἀξιωθῇ ἐπιστολῆς καὶ ἐπαίνων παρὰ τοιούτου μουσικοδιδασκάλου.»

Τὸ ἑξῆς ἀξιοσημείωτον γεγονός, συμβὰν ὅτε ἐν Νεαπόλει παρέδιδε μαθήματα μουσικῆς, μαρτυρεῖ τὴν περὶ τὴν μουσικὴν κριτικὴν αὐτοῦ δεινότητα. Θέμα διδασκαλίας εἶχέ ποτε τὰ ἔργα αὐτοῦ τοῦ Πατσίνη. Ἐν δὲ τῇ κριτικῇ τῶν ἔργων τούτων ἀναπτύξει κατεδείκνυε τὰς ἐξόχους ἀρετὰς αὐτῶν, ἐφαρμόσαντος τοῦ κλεινοῦ διδασκάλου ἐπιτυχῶς τὴν ἔκφρασιν τῆς μουσικῆς εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ ποιήματος. Ἔτυχε τότε ὁ Πατσίνης αὐτὸς διατρίβων ἐν Νεαπόλει, γράφων τὴν «Νιόβην» καὶ τὰς «Τελευταίας ἡμέρας τῆς Πομπηΐας.» Μαθὼν δέ, ὅτι ὁ Μάντζαρος ἐποίει αἰσθητικὰς καὶ κριτικὰς ἀναλύσεις τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἠθέλησεν ὁ ἴδιος νὰ ἀκροασθῇ τῶν μαθημάτων τοῦ ὀνομαστοῦ διδασκάλου. Μεταβὰς λοιπὸν ἄγνωστος εἰς τὸ διδασκαλεῖον αὐτοῦ, ἐθαύμασεν ἀκούων τὸν Μάντζαρον εἰσδύοντα εἰς τὴν τέχνην τῶν ἔργων του καὶ ἀποκαλύπτοντα καλλονάς, ἀγνώστους ἢ ἀπαρατηρήτους εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον, συγγραφέα ὄντα. Ἔκτοτε ἀπέβη στενότατος φίλος αὐτοῦ καί, ὡς ἀνωτέρω εἴδομεν, εἰς συχνὴν ἀλληλογραφίαν μετ' αὐτοῦ διετέλει. Τοιαύτην δὲ φήμην διασήμου κριτικοῦ ἔχαιρεν ὁ Μάντζαρος ἐν Ἰταλίᾳ, ὥστε καθηγηταὶ τῶν Κονσερβατορίων αὐτῆς μακρόθεν ἀπέφαινον αὐτὸν κριτὴν ἐπὶ τῶν μουσικῶν τῶν μαθητῶν αὐτῶν ἀγωνισμάτων. Πόσον δὲ ἐξετίμων τὰς κρίσεις αὐτοῦ, γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τῶν ἑξῆς· Ἐν ἔτει 1848 ὁ ἐκκλησιαστικὸς μουσικοδιδάσκαλος ἐν Λορέτῳ Λ. Βεκκιότης, ἔμαθε παρά τινος φίλου, τοῦ Κ. Ταδέη, ὅτι ὁ Μάντζαρος ἦτο κάτοχος μιᾶς λειτουργίας αὐτοῦ. Μεγάλως δὲ ἐθορυβήθη ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τούτῳ, διότι, ἔλεγεν, ἡ λειτουργία ἐκείνη ἦτο ἔργον ἐλαφρὸν τῆς νεότητος αὐτοῦ, ὅπερ ὕστερον ἐξηφάνισεν, ἐλυπεῖτο δὲ διότι δὲν ἐπεθύμει νὰ ἀπολέσῃ ἕνεκα τοιοῦτου ἔργου τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ εὐνοϊκὴν ἰδέαν μεγάλου διδασκάλου, οἵος ὁ Μάντζαρος. Ὁ Ταδέης συνεβούλευσε τὸν Βεκκιότην, καὶ οὗτος ἐπείσθη, ν' ἀποστείλῃ καὶ ὑποβάλῃ εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Μαντζάρου νέα τινὰ ἔργα αὐτοῦ, δηλαδὴ μιαν Νεκρώσιμον Ἀκολουθίαν καὶ ἓν Χερουβικόν. Ἀπήντησε τότε ὁ Μάντζαρος, κρίνων καὶ μετ' ἐπαίνων ἀποφαινόμενος περὶ τῶν ἔργων ἐκείνου, ὅπερ οὐκ ὀλίγον ἱκανοποίησε καὶ καθησύχασε τὸν Βεκκιότην. Ἐπίσης ἐν ἔτει 1859 ὁ ἐξ Ἀγκῶνος μελοδραματοποιὸς Ι. Γρασσῶνης ἐπιστέλλων τῷ Μαντζάρῳ, ὃν ἐκ φήμης μόνον ἐγνώριζε, τὸν παρεκάλει νὰ ἐκφέρῃ τὰς ἐπὶ τοῦ νέου καὶ πρώτου αὐτοῦ μελοδράματος «Matilde di Vandelme» κρίσεις αὐτοῦ.

Ἀλλὰ καὶ ζητήματα τῆς ὑψηλῆς μεταφυσικῆς τῆς μουσικῆς προεβάλλοντο τῷ Μαντζάρῳ εἰς λύσιν. Οὕτως ὁ Γ. Μαλλιάνης, μουσικοδιδάσκαλος παρὰ τῇ Αὐλῇ τοῦ πρώην Δουκὸς τῆς Τοσκάνης καὶ συγγραφεὺς πολλῶν μουσικῶν ὑπομνημάτων, εἶτα δὲ καθηγητὴς ἐν τῷ μουσικῷ Ἰνστιτούτῳ τῆς Φλωρεντίας, ἔγραφεν αὐτῷ κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1861, μακρὰν ἐπιστολήν, ἐν ᾗ ἐζήτει τὴν λύσιν ζητημάτων τινῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Ὁ Μάντζαρος ἀπήντησεν ἐκτενῶς περὶ τῶν ζητημάτων τούτων τῷ Μαλλιάνῃ· δυστυχῶς ὅμως τῆς ἀπαντήσεως αὐτοῦ δὲν σώζεται ἀντίγραφον.

Τὰ ἔργα τοῦ Μαντζάρου δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δύο εἴδη· α'.) Ἰδεαστικά, καὶ β'.) Σχολαστικά· τὰ δὲ ἰδεαστικὰ δύνανται νὰ ὑποδιαιρεθῶσιν εἰς ἐκκλησιαστικὰ καὶ θύραθεν.

Καὶ ἐκκλησιαστικὰ μὲν ἔργα αὐτοῦ εἶνε τρεῖς ὁλόκληροι λειτουργίαι, μία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ δύο τῆς Δυτικῆς. Τὴν πρώτην ἐμελοποίησεν ἐν ἔτει 1834, ὅτε

ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Κερκύρας ὁ ἀοίδιμος Χρύσανθος. Ἐτόνισε δὲ αὐτὴν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὀκτωήχου ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, οἵα εἶνε ἐν χρήσει ἐν Κερκύρᾳ, καὶ ἥτις οὐδὲν ἄλλο εἶνε, εἰμὴ ἡ ἀνατολικὴ αὐτὴ ἐν τετραφωνίᾳ. Ἡ λειτουργία αὕτη ἐψάλη τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ὅτε ἐχειροτονήθη ὁ Μητροπολίτης ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τῆς Κερκύρας. Ἐκ δὲ τῶν λατινικῶν λειτουργιῶν, τὴν μίαν ἔγραψεν ἐν Νεαπόλει κατ' αἴτησιν αὐτοῦ τοῦ κλεινοῦ Ζιγγαρέλη, ψαλεῖσαν ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Φερδινάνδου, παρόντος καὶ τοῦ Βασιλέως τῆς Νεαπόλεως. Ἡ δὲ τρίτη οὐδέποτε ἐψάλη δημοσίᾳ, καὶ μένει ἀνέκδοτος, ἀλλὰ κατὰ τὴν κρίσιν τῶν εἰδημόνων εἶνε ἔργον γιγαντιαῖον, δυνάμενον νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰ ἔξοχα τῶν κλασικῶν Παλεστρίνα, Ματτέη καὶ Μόζαρτ.

Ἐν ἔτει 1830 κατὰ τὴν εἰς Κέρκυραν ἄφιξιν τοῦ λατινεπισκόπου Νοστράνου, ἔγραψεν ὁ Μάντζαρος μίαν μεγάλην δοξολογίαν (Te-Deum), ἐτόνισε δ' ἔτι καὶ τινας ἐκ τῶν θρήνων τοῦ Ἱερεμίου καὶ τινας τῶν ψαλμῶν τοῦτο Δαβίδ.

Εἰς δὲ τὸ εἶδος τῆς θύραθεν μουσικῆς ἐμελοποίησε πλεῖστα καὶ ὡραιότατα ἔργα· ἐν πρώτοις δεκατετράστιχα τοῦ Πετράρχου — ὀκτάστιχά τινα τοῦ Α. Πολιτσιάνου — ᾠδὰς τοῦ Ἀνακρέοντος — ἀπάσας τὰς ἀνακρεοντείους ᾠδὰς τοῦ Βιττορέλη, ἐκδοθείσας ἐν Μεδιολάνοις καὶ καλλίστης ὑποδοχῆς τυχούσας παρὰ τῷ Μουσικῷ κόσμῳ. Ἐμελοποίησε προσέτι καὶ ἄλλας νέας ᾠδὰς εἰς διφωνίαν, τινὰ ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ Θωμασαίου καί, τέλος, πλεῖστα ἑλληνικὰ ᾄσματα, ἡδύτατα τῷ ὄντι καὶ περιπαθέστατα, ὑπάρχοντα ἐν κοινῇ χρήσει ἐν Ἑλλάδι καὶ μάλιστα ἐν Ἑπτανήσῳ. Ἐν ἔτει 1863 ἐτόνισεν ὕμνον τινὰ τοῦ Π. Κουαρτάνου ἐπὶ τῇ τελετῇ τῶν γάμων τοῦ πρίγκηπος τῆς Οὐαλλίας, ὅστις ἀποσταλεὶς εἰς Ἀγγλίαν ἐψάλη ἐν τῇ Αὐλῇ, λίαν εὐαρεστήσας καὶ θαυμασθείς.

Πρὸς θεατρικὴν χρῆσιν ἔγραψε, νέος ἔτι ὢν ὁ Μάντζαρος, ὡραιότατα ᾄσματα δραματικὰ καὶ κωμικά, ψαλέντα πολλάκις ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Κερκύρας ἐπιτυχέστατα. Τῷ 1832, ὅτε τῇ μερίμνῃ τοῦ Ἁρμοστοῦ Ἄδαμ, διωχετεύθη τὸ ὕδωρ εἰς τὴν πόλιν τῆς Κερκύρας, ἐτόνισε τὸν ὕμνον «La festa delle fontane». Τῷ αὐτῷ ἔτει ἐτόνισε τὰ χορικὰ μέρη τοῦ δράματος «la Clemenza di Titio», διδαχθέντος ἐν Κερκύρᾳ — καὶ τὸ ποίημα τοῦ λογίου Κερκυραίου Ἀρλιώτη «ἡ ἄφιξις τοῦ Ὀδυσσέως εἰς τὴν νῆσον τῶν Φαιάκων». Ἔγραψε προσέτι εἴκοσι καὶ τέσσαρας μουσικὰς συμφωνίας, πλήρεις πρωτοτυπίας, ὧν δύο εἰς χαρακτῆρα ἀνατολικόν. Καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ ἔγραψεν ὁ Μάντζαρος, ἀλλὰ δυστυχῶς ἀπωλέσθησαν ὑπεξαιρεθέντα ὑπό τινος ὑπηρέτου αὐτοῦ, ὅστις ἀγνοῶν τὴν ἀξίαν αὐτῶν τὰ ἐπώλησε κατόπιν ἀντὶ ἀχρήστου χάρτου, ὅτε ὁ Μάντζαρος ἐν ἔτει 1843, ἀπῆλθεν ἐπί τινα χρόνον εἰς Νεάπολιν. Τότε δὲ καὶ μέγα μέρος τῆς ἀλληλογραφίας αὐτοῦ ἀπωλέσθη.

Ἀλλ' ὅ,τι ἀνύψωσε τὸν Μάντζαρον καὶ κατέστησε τὴν φήμην αὐτοῦ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀθάνατον, εἶνε ἡ τῷ 1828 μελοποίησις τοῦ *ὕμνου εἰς τὴν Ἐλευθερίαν* τοῦ κλεινοῦ Σολωμοῦ, ἐπιστηθίου φίλου αὐτοῦ. Ὅπως δ' εὐκολώτερον τὸν ἐκμάθῃ ἡ ἑλληνικὴ νεότης καὶ ἵνα ὡς τάχιστα ἀναφλέξῃ τὸν ἱερὸν ὑπὲρ πατρίδος ἔρωτα αὐτῆς, ἔγραψεν αὐτὸν ὁ μουσουργὸς εἰς χαρακτῆρα δημοτικὸν καὶ ἁπλοῦν· εἶνε δὲ οὗτος ὁ καὶ τὴν σήμερον ἐν χρήσει καὶ τοῖς πᾶσι γνωστός.

Ὁ ὕμνος ἐξεδόθη τῷ 1873 ἐν Λονδίνῳ, τῇ φιλοτίμῳ συνδρομῇ πολλῶν μὲν ἄλλων, ἰδίως δὲ τῶν ἐκεῖ γενναιοδώρων ὁμογενῶν, διαιρούμενος εἰς 27 τεμαχια. Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Μαντζάρου, καίτοι δημῶδες, εἶνε ὅμως μοναδικὸν καὶ μέγα εἰς τὸ εἶδός του, διατηροῦν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὸν τύπον της Ἑλληνικῆς μουσικῆς. Καθ' ἃς στιγμὰς ἐμελοποίει τὸν Ὕμνον, ὁ Μάντζαρος, ἐξαρθεὶς ἐκ τοῦ ὕψους τῆς ποιήσεως καὶ ἐμπνευσθεὶς βεβαίως παρ' αὐτοῦ τοῦ θείου ἵνα ἡ μουσικὴ ἀποδῇ ἀνταξία τοῦ σκοποῦ τῆς ποιήσεως, παρήγαγεν ἔργον τοιαύτης φύσεως, ὥστε αὐτὸς ὁ Σολωμὸς ἐξήρτα τὴν δύναμιν τοῦ ποιήματός του ἐκ τῆς μουσικῆς ἐκείνου καὶ ἀνελύετο εἰς δάκρυα ἐκ συγκινήσεως, διότι ὁ Μάντζαρος κατώρθωσε νὰ προσαρμόσῃ εἰς τὸ ὕψος τῆς ποιήσεώς του καὶ τὸ ὕψος τῆς ἑαυτοῦ μουσικῆς, καὶ τὰ ἐξ ἐκείνης ἐγειρόμενα αἰσθήματα διὰ ταύτης νὰ ἐκδηλώσῃ. Μετά τινα ὅμως χρόνον, αἰσθανόμενος ὁ ἡμέτερος Μάντζαρος, ὅτι τὸ ποίημα ἐκεῖνο ἔχρῃζεν ἀνωτέρας καὶ τελειοτέρας ἔτι μουσικῆς, ἐπεχείρησεν ὅλως νέαν αὐτοῦ μελοποίησιν, συνέθεσε δὲ μετ' ὀλίγον ἔργον ὅλως διάφορον τοῦ πρώτου, μελούργημα κολοσσαῖον, ἐν ᾧ ἀνέπτυξε τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ φαντασίαν ἡνωμένην μετ' εὐρυτάτης μαθήσεως. Ὁ ὕμνος οὗτος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους δὲν εἶνε ἄλλο εἰμὴ συνεχὴς ἄλυσις ἁρμονιῶν (pezzi concertati). Καίτοι δὲ ἡ μουσικὴ αὐτοῦ εἶνε σύμπλεγμα ἐπιστημονικῶν ποικιλιῶν, πᾶσαι ὅμως αἱ ποικιλίαι αὗται κρύπτονται ὑπὸ τὴν ἔξοχον λαμπρὰν αὐτοῦ μελῳδίαν. Ὁ ὕμνος οὗτος εἶνε ἔργον μέγα, δυνάμενον νὰ παραβληθῇ, κατὰ τὴν ἔκφρασιν ἐγκρίτου μουσικοδιδασκάλου, πρὸς τὴν «Δημιουργίαν τοῦ Χάϋδν», τὰς «ἑπτὰ λέξεις ἀγωνίας» τοῦ Ζιγγαρέλη καὶ τὸ «Stabat Mater» τοῦ Ροσσίνη. Ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος Ὄθων, εἰς ὃν ἀφιερώθη ὁ Ὕμνος, θέλων νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου, τὸ ὑπέβαλεν εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἐν Βαυαρίᾳ γερμανῶν μουσικοδιδασκάλων· ἡ δὲ κρίσις αὐτῶν δηλοῦται ἐκ τῆς ἑξῆς πρὸς τὸν Μάντζαρον αὐτογράφου ἐπιστολῆς τοῦ Βασιλέως: «Τὸ προϊὸν τοῦτο »τῆς καλλιτεχνίας σου εἶδον μὲ τόσῳ πλειο»τέραν εὐαρέστησιν, ὅσῳ προφανέστατα δει»κνύει, ὁποῖα καλλιτεχνήματα δυνάμεθα νὰ »ἐλπίσωμεν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν εὐφυΐαν, »ἐπιδιδομένην ἤδη πάλιν εἰς τὴν καλλιέρ»γειαν τῶν ὡραίων τεχνῶν, τῶν ὁποίων ἡ »Ἑλλὰς ὑπῆρξε τὸ πάλαι τιθήνη. Ἐκ»φράζων πρὸς ὑμᾶς τὰς εὐχαριστίας Μου »ἕνεκα τῆς προσφορᾶς τοῦ ὡραίου τούτου »μελοθετήματός σας, εὐαρεστοῦμαι ν' ἀπο»νείμω εἰς ὑμᾶς τὸν ἀργυροῦν σταυρὸν τοῦ »Βασιλικοῦ τάγματος τοῦ Σωτῆρος, ὡς »δεῖγμα τῆς πρὸς ὑμᾶς εὐμενείας Μου καὶ »ὑπολήψεως. Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Ἰουνίου »1845.» Κατὰ δὲ τὰς ἐν τοῖς Ἀνακτόροις συναναστροφὰς τῆς Αὐλῆς αὐτοῦ ὁ Βασιλεὺς διέτασσε πάντοτε νὰ παιανίζῃ ἡ μουσικὴ τεμάχιά τινα τοῦ ὕμνου, ἐνθουσιῶν οὕτω τοὺς προσκεκλημένους. Δὲν ἐγίνετο συναναστροφή, συναυλία ἢ χορὸς ἐν Ἀθήναις, χωρὶς νὰ ἐκτελῶνται τεμάχια αὐτοῦ, ὡς ἔγραφε τῷ Μαντζάρῳ ὁ φίλος αὐτοῦ Γ. Κασιμάτης.

Μετ' οὐ πολὺ ἡ ἐν Ἀθήναις «Ἑταιρία τῶν ὡραίων Τεχνῶν», ἡ συστηθεῖσα ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ὄθωνος καὶ διαρκῆ πρόεδρον ἔχουσα τὴν Βασίλισσαν Ἀμαλίαν, κατέτασσε τὸν Μάντζαρον, μεταξὺ τῶν μελῶν της (1845). «Τὸ Ὑμέτερον ὄνομα κλε»ίζεται, ἔγραφεν αὐτῷ βραδύτερον (1848) »ἡ αὐτὴ Ἑταιρία, οὐ μόνον παρὰ τοῖς ὁ»μογενέσιν, ἐν οἷς ὑπάρχει σπάνις ἀνδρῶν ἐν »τῇ μουσικῇ διασήμων, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐ»τοῖς τοῖς ἀλλοδαποῖς.» Ὅτε δὲ ἐν ἔτει 1861 παρεκλήθη ὁ Μάντζαρος ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ Δ. Βότζαρη νὰ συνθέσῃ ἐμβατήρια ᾄσματα διὰ τὸν στρατόν, κατάλληλα ν' ἀναζωπυρῶσι τὸν πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἔρωτα, οὐδὲν καταλληλότερον εὗρε καὶ πάλιν νὰ τονίσῃ ἢ τὸν ὕμνον τοῦ Σολωμοῦ. Ὅθεν ἐκ νέου τὸ τρίτον ἐμελοποίησεν αὐτὸν εἰς τεμάχια κατὰ τὸν ρυθμὸν ἐμβατηρίων, προσθέσας εἰς ταῦτα καὶ τὸν «Σκοπόν, ἐκ ποιήματος τοῦ Α. Παράσχου.

Ἀπὸ τῆς ἑνώσεως δὲ τῆς Ἑπτανήσου καὶ τῆς καθόδου τοῦ Βασιλέως Γεωργίου εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθιερώθη διὰ Β. Διατάγματος ὁ Ὕμνος τοῦ Μαντζάρου ὡς «Ὕμνος τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Ἔθνους», ἡ δὲ Α.Μ. προὐδίβασε μετ' οὐ πολὺ τῷ 1865, τὸν Μάντζαρον εἰς ἱππότην τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος «εἰς δεῖγμα τῆς Ὑψηλῆς Αὐτοῦ εὐαρεσκείας ἐπὶ τῇ ἐξόχῳ παραδόσει »καὶ τοῖς ἔργοις, ἐφ' οἷς διεκρίθη, καὶ ἐπὶ »ἀμοιβῇ τῶν ἀόκνων προσπαθειῶν ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς μουσικῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι».

Ἐὰν εἰς τὰ ἰδεαστικὰ ἔργα ὁ Μάντζαρος ὑπῆρξεν ἔξοχος, εἰς τὰ σχολαστικὰ ἀνεδείχθη πολὺ ἐξοχώτερος. Συνέγραψεν ὀγκῶδες Σύστημα μουσικῆς, Trattato ragionato d' Armonia — Μελέτην περὶ Ἀντιφωνίας (Contrapunto), βιβλίον ἐπίσης μέγα, διαιρούμενον εἰς πέντε μέρη — Μελέτας εἰς τὰ «ἁρμονικὰ γυμνάσματα» τοῦ Φεναρόλη (Partimenti), ἐν αἷς εἰσδύει εἰς τὰ βαθύτατα τῆς τέχνης τοῦ κλεινοῦ ἐκείνου συγγραφέως[1]. — Ἐπίσης ἔγραψε «Πρακτικὴν Σειρὰν τῆς Συνθέσεως» (Corpo pratico di composizione), ἔργον ἐκτενέστατον — Trattato teoretico pratico delle cadenze», ἔργον ὅλως πρωτότυπον κατά τε τύπον καὶ εἶδος.

Ὁ τόπος δὲν εἶνε ἐνταῦθα κατάλληλος εἰς ἀνάλυσιν ἐπιστημονικὴν τῶν σχολαστικῶν καὶ θεωρητικῶν ἔργων τοῦ Μαντζάρου, οὔτε ἡμεῖς οἱ πρὸς τοῦτο ἁρμόδιοι. Ἀλλ' ἄνδρες εἰδήμονες ἐν Κερκύρᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς ἐκ τῆς

1 Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Μαντζάρου ἀφιερωθὲν τῇ ἀνάσσῃ τῆς Ἀγγλίας Βικτωρίᾳ τῷ 1856, ἔμελλε νὰ δημοσιευθῇ ἐν Μεδιολάνοις παρὰ τῷ Λούκᾳ· ἀλλ' οἰκογενειακαὶ συμφοραὶ ἐκώλυσαν τὸν Μάντζαρον νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἔκδοσιν. Τὸ 1862 ἠγοράσθη, ὅπως δημοσιευθῇ, παρὰ τῇ ἐν Κερκύρᾳ ἐπιτροπῇ τοῦ Πετριδείου κληροδοτήματος, ἀλλὰ δυστυχῶς οὐδὲ ὁ σκοπὸς οὗτος ἐξετελέσθη.

ἀλληλογραφίας τοῦ Μαντζάρου προκύπτει, ἔκρινον τὰ ἔργα ταῦτα μέγιστα. Οἱ ἐν Ἰταλίᾳ ἐκδόται, ὁ Λούκας, ὁ Νέγρης, ἐπιμόνως παρεκάλουν αὐτὸν νὰ προτιμηθῶσιν ἐν τῇ ἐκδόσει. Ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Νεαπόλει Κονσερβατορίου Ρούγκης ἀπεφαίνετο ὅτι: «ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀποφασίσῃ νὰ ἐκδώσῃ τὰ ἔργα του». Ὁ ἐκ Πάρμας μουσικοδιδάσκαλος Φερραρίνης ἔγραφεν αὐτῷ τῷ 1853: «Ἐν »Ἰταλίᾳ διαφλέγονται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ »ἴδωσι δημοσιευομένην τὴν περὶ Συνθέσεως »πραγματείαν. Πρὸς τὸ γενικὸν καλὸν καὶ »χάριν τῆς σπουδαζούσης νεότητος σᾶς πα»ρακαλῶν ἀποφασίσητε τοῦτο». Ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Ἀγαθίδης ἔγραφεν αὐτῷ ἐκ Βονωνίας τῷ 1827. «Ἐν Βονωνίᾳ ἐγνώρισα τοὺς καλ»λιτέρους καθηγητὰς καὶ ἅμα δηλώσαντι, ὅτι »εἶμαι μαθητής σας, μοὶ εἶπον αὐτολεξεὶ τάδε: »εἶσθε εὐτυχής, διότι ἐδιδάχθητε τὴν δύσκολον »ταύτην ἐπιστήμην ἀπὸ τὸν ἔξοχον ἐκεῖνον »ἄνδρα: Περιμένουσιν ἐν ἀγωνίᾳ νὰ ἴδωσι τὰ »ἔργα σας τετυπωμένα.» Ἐν Νεαπόλει εἶχεν ἤδη ἀπὸ πολλοῦ δημοσιεύσῃ ἰταλιστὶ ὁ Μάντζαρος «Ὑπόμνημα περὶ τῆς ἀρχαίας μουσικῆς καὶ τῆς προόδου τῆς νεωτέρας τέχνης» τῇ προτροπῇ τοῦ μεγάλου Ζιγγαρέλη. Τὸ ἔργον τοῦτο, κατόπιν, εἰσήχθη ὡς διδακτικὸν κείμενον ἐν τῷ τῆς Νεαπόλεως Κονσερβατορίῳ, ἀπεστάλη δὲ παρ' αὐτοῦ τοῦ Ζιγγαρέλη εἰς Παρισίους καὶ Ἀμερικήν. Ἔγραφε δὲ τῷ Μαντζάρῳ ὁ κλεινὸς ἐκεῖνος Νεαπολιτανός: «παρὰ τῶν διδασκάλων πάν»των ἤκουσα, ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ἐπικρίνῃ »αὐτό, καὶ εἴθε πρὸς τιμὴν τῆς καλῆς τέχνης »τῆς μουσικῆς νὰ ἠδύναντο οἱ σημερινοὶ δι»δάσκαλοι νὰ ἐννοήσωσι τὸ κάλλος καὶ τὴν »ἀξίαν αὐτοῦ... Θὰ σοὶ γίνῃ πρόξενον (τὸ ἔρ»γον) δόξης ἀτελευτήτου». Τὸ ἐγκώμιον ἦτο βεβαίως οὐχὶ μικρὸν καὶ δὴ παρὰ τοιούτου ἀνδρὸς ἐκφερόμενον· ἡ δὲ πρόγνωσις κατὰ γράμμα ἐπληρώθη.

Ὅτε ἐν ἔτει 1851 ὁ γάλλος Ἰούλιος Λαρδέν, μέλος ἐπίτιμον τῆς Φιλαρμονικῆς Ἑταιρίας, ἐδωρήσατο αὐτῇ μουσουργήματά τινα τῶν κλασικῶν γάλλων Moncigny καὶ Gretry, ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Ἑταιρίας παρεκάλεσε τὸν Μάντζαρον ν' ἀπαντήσῃ τῷ Λαρδὲν δι' αἰσθητικοκριτικῆς ἀναλύσεως τῶν δωρηθέντων ἔργων. Καὶ τότε ὁ Μάντζαρος ἐτίμησεν ἑαυτὸν καὶ τὴν Ἑταιρίαν καὶ τὴν πατρίδα, συγγράψας καὶ ἐκτυπώσας ἐπιστημονικὴν ἐπίκρισιν, ἐν ᾗ ὡς δεινὸς κριτικὸς ἀνέπτυξε τὰς καλλονὰς τῶν ἔργων ἐκείνων. Εἰς τὴν ἐπίκρισιν ἐκείνην ὁ Λαρδὲν ἀπήντησεν: «Ἔπεμψα τῷ Μαντζάρῳ τὴν εἰκόνα »μου εἰς διαβεβαίωσιν τῶν ὅλως ἰδιαιτέρων »πρὸς αὐτὸν αἰσθημάτων μου καὶ τεκμήριον »τῆς ζωηρᾶς εὐγνωμοσύνης μου διὰ τὸ λαμ»πρὸν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Μονσιοὺ καὶ Γρετρὺ »ἔργον· τεκμήριον εἰλικρινέστατον, τῆς καρ»διάς μου καταληφθείσης ὑπὸ ζωηροῦ αἰσ»θήματος μεγίστης ὑπολήψεως καὶ θερμῆς »ἀγάπης πρὸς αὐτόν. Τὸ λαμπρὸν σύγγραμ»μα τοῦ Μαντζάρου θέλει διαμείνῃ μέγα »δῶρον εἰς τὸ Ἰνστιτοῦτον Γρετρύ, ὡς ἔντι»μον ἐνθύμιον ἐμβριθοῦς διδασκάλου, ὅστις »ὡς πρόεδρος τῆς Φιλαρμονικῆς Ἑταιρίας ἐτίμησε τοὺς δύο τούτους διδασκάλους τῆς »λυριοδραματικῆς γαλλικῆς Σχολῆς.»

Τηλικαῦτα περίπου τὰ ἔργα τοῦ Μαντζάρου, ἐξ ὧν ὀλίγα μὲν ἐδημοσιεύθησαν, τὰ πλεῖστα δὲ μένουσι δυστυχῶς ἀνέκδοτα.

Τὴν νύκτα τῆς 30 πρὸς τὴν 31 Μαρτίου 1872, πένθος βαρὺ ἐνέσκηπτεν ἐπὶ τὴν χώραν ἅπασαν, διότι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὁ Νικόλαος Μάντζαρος, ὁ πατριάρχης τῶν μουσικοδιδασκάλων τῆς νέας Ἑλλάδος ἐξέπνεε, μετὰ πολυετῆ ἐνεργητικὸν βίον, καταλείπων τῇ πατρίδι, μέγα κλέος καὶ αἰώνιον καύχημα.

Βαρυπενθὴς ἐκήδευσεν ἡ Ἑταιρία ἰδίᾳ δαπάνῃ τῇ 1 Ἀπριλίου τὸν ἰσόβιον αὐτῆς πρόεδρον, καὶ οὐ μόνον τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἔγραψε, ἀλλὰ καὶ προτομὴν ἔστησεν ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν συναυλιῶν. Ἡ δὲ γενέτειρα Κέρκυρα δημοτικῇ δαπάνῃ ἀνήγειρε περικαλλὲς σῆμα ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἐνδόξου αὐτῆς τέκνου.

Σ. Παπαγεωργιος

ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ

Τὴν ὥρα π' ἄμετρα λάμπουν τ' ἀστέρια
Ἐπὰν καταγάλανο τὸν οὐρανὸ
Κι' ἀηδόνια ἀπόκρυφὰ κράζουν τὰ ταίρια
Ἐπὰ νυχτοφύσημα τὸ σιγανό

—

Πρόβαλε, ἀσύγκριτη γλυκειὰ παρθένα,
Εἶμαι 'στὸν κῆπο σου, κι' ἄκαρτερῶ
Ἐπὰ χόρτα ἀνάμεσα τὰ μυρωμένα
Ποὺ γοργοχύνεται γλυκὸ νερό.

—

Κι' ἐκεῖ ὁλομόναχοι ξαστολισμένοι
Κόσμο θὰ πλάσουμε μὲ νέα ζωή.
Σὺ θᾶσαι ὁλόκληρη, γιὰ μέ, οἰκουμένη
Θὰ ζῶ ἀφ' τὴν τόση σου γλυκειὰ πνοή

—

Κι' ὅταν τὸ ὕστερο θὰ σβύσται ἀστέρι
Θὲ νὰ θυμώμαστε μὲς τὴ σιγὴ
«Πῶς ὁλομόνχο τὸ πρῶτο ταῖρι
Παράδεισο εὕρηκε, μέσα 'ς τὴ γῆ».

ΦΟΒΟΥΜΑΙ

Σ' ἀγάπησα κι' ἐλόγιασα τὰ οὐράνια νὰ σιμόσω
Καὶ ἂν ἴσως βρῶ παράδεισο καὶ τὴν ζωὴν νὰ δώσω
Σ' ἀγάπησα κι' εἶχα φτερά, σαΐταις κι' ἐπετοῦσα
Ἀπὸ μ' ἐκράζαν τὰ πουλιά, κι' ἀδέλφια τὰ ἐκαλοῦσα.
Σ' ἀγάπησα ἤτανε ἀνοιξι, καὶ ἡ γῆ γραάτη ρόδα
Κι' ἀναγαλλιάζαν τὰ στοιχεῖα καὶ ἡ πλάσις ὅλη εὐῶδα
Κι' ἦταν φωτιὰ ἡ ἀγάπη σου, κι' ἔκαψε τὰ φτερά μου
Κι' εὑρέθηκα ἀφ' τὸν οὐρανὸ μὲ μιὰ πεσμένος χάμου.
Τὰ ρόδα τῆς ἀγάπης μου τὰ ἐμάρανε ἡ πνοή σου,
Κι' ὁλότυφλος τώρα θρηνῶ τὸ φῶς τοῦ παραδείσου.
Ἐγὼ θρηνῶ κι' ἐσὺ γελᾷς, πανοῦργα μαυρομμάτα
Κι' ὅμως ἀκόμη σὰν θωρῶ τὰ ὁλόδροσά σου νεάτα.
Μ' ὅσα κακὰ κι' ἂν μοῦ ἔκαμες, ὅταν μακρυὰ σὲ νοιόσω
Φοβοῦμαι ἀγάπη μὴ γενῇ τὸ μῖσός μου τὸ τότο.

Δ. Ι. Μαργαρης

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
ΤΗΣ ΦΡΑΝΤΣΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΟ 1720

ΥΠΟ ΓΙΡΜΙΣΕΚΙΖ ΤΣΕΛΕΜΗΝ ΜΕΧΜΕΤ ΕΦΕΝΤΗ

(ἐξ ἀνεκδότου Τουρκικοῦ πρωτοτύπου)

(Συνέχεια)

Ἡ ἐπίδοσις τῆς Σουλτανικῆς ἐπιστολῆς. Προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις.

Τὸν ναμὲν τὸν εἶχα πάρη ἐμπρός μου, καὶ βάνοντας τὸ χέρι μου εἰς τὸ στῆθος ἐχαιρέτησα μὲ τρόπον τὸν ναμέν, καὶ πηγαίνοντας ἀκόμη πλησιέστερον εἰς τὸν Ρήγα, ἔβαλα τὸ χέρι μου εἰς τὸ κεφάλι μου, τάχα διὰ προσκύνησιν, καὶ βαστάζοντας τὸν ναμὲν εἰς χεῖράς μου, εἶπον:

—Ὁ σεβκετλούς,[1] ἀζαμετλούς,[2] καὶ κουδρετλούς[3] Βασιλεὺς τῶν Τούρκων, ὁ εὐεργέτης καὶ αὐθέντης μου Σουλτὰν Ἀχμὲτ χάνης, υἱὸς τοῦ Σουλτὰν Μεχμὲτ χάνη, στέλλει αὐτὸν τὸν ναμέν.

Ὁ Ρήγας δὲ ὄντας παιδίον, μετὰ τιμῆς μεγάλης ἐπῆρεν ὁ Βεζύρης ἀπὸ τὰς χεῖράς μου τὸν ναμέν, καὶ τὸν ἔθεσε εἰς χρυσῆν τράπεζαν, ὁποῦ ἦτον κοντὰ εἰς τὸν Ρήγα.

Ἔπειτα ἔλαβα τὸ μεκτούπι[4] τοῦ ὑπερτάτου, καὶ εἶπα:

— Καὶ αὐτὸ εἶνε τοῦ ὑψηλοτάτου μεγάλου Βεζύρη, καὶ γαμβροῦ τῆς κραταιᾶς Βασιλείας, τοῦ Ἰμβραχὶμ πασιᾶ ναμές.

Καὶ λαμβάνοντας καὶ ἐκεῖνον ὁ Βεζύρης τὸν ἔβαλε κοντὰ εἰς τὸν ναμέν.

Ἔπειτα εἶπα:

— Διὰ τὴν βεβαίωσιν καὶ στερέωσιν τῆς παλαιᾶς φιλίας καὶ ἀγάπης, ὁποῦ εἶνε ἀναμεταξὺ εἰς τὰ δύο Δοβλέτια, καὶ μάλιστα διὰ νὰ δείξῃ καὶ νὰ φανερώσῃ ἡ κραταιὰ Βασιλεία τὴν ἀγάπην καὶ περιποίησιν ὁποῦ ἔχει πρὸς τὸν γαληνότατον Ρήγα τῆς Φραντζας, μὲ ἔστειλεν ἐμένα Ἐλτζῆν.

Ἀπεκρίθη καὶ ὁ Λαλᾶς[5] τοῦ Ρήγα λέγων:

— Διὰ τὸν ναμὲν τοῦ κραταιοτάτου Ἀληθινοῦ Βασιλέως, καὶ διὰ τὸ Ἐλτζηλῆκι σου, ὁποῦ ἐδιαλέχθης καὶ ἐστάλθης, πολλὰ εὐαρεστήθη ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν.

Ὁ δὲ Βασιλεύς, ὄντας τότε ἕνδεκα χρόνων, δὲν ἐλάλησε τίποτες, ἦτον δὲ πολλὰ ὡραῖος καὶ καλός, καὶ φορτωμένος μὲ διαμάντια, καὶ ἔδιδε μεγάλην λάμψιν ἐκεῖ ὁποῦ ἐστέκετο· καὶ ὅλοι οἱ πέριξ ὁποῦ ἦσαν δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἐστέκοντο ὀρθοί.

Καὶ μετὰ τὴν ἀπόκρισίν τους, βάνοντας ἐγὼ τὸ χέρι μου εἰς τὸ κεφάλι μου ἐμακρύνθην ὀλίγον, καὶ βάνοντας πάλιν τὸ χέρι μου εἰς τὸ στῆθός μου ἀπεχαιρέτησα, καὶ ἐκατέβημεν ἀπὸ τὴν σκάλαν. Καὶ καββαλλικεύοντες εἰς τὸ Μπινίκτασι[6] μὲ τὴν αὐτὴν παράταξιν ὁποῦ ἤλθομεν, ἐγυρίσαμεν εἰς τὸ κονάκι μας, θεωροῦντες τὸν λαὸν καὶ τὰ στρατεύματά τους, καὶ αὐτὴ ἡ ἡμέρα ἦτον Παρασκευή, καὶ νεβρούζι.[1]

1 Σεβκετλούς. = Ἐνδοξότατος.
2 Ἀζαμετλούς. = Μεγαλειότατος.
3 Κουδρετλούς. = Κραταιότατος.
4 Μεκτοῦπι. = Ἐπιστολή.
5 Παιδαγωγός
6 Μπινέκτασι. = Ἡ κοινῶς πεζοῦλα· ἡ πέτρα, ἐφ' ἧς πατῶν τις, ἀναβαίνει ἐπὶ τοῦ ἵππου.

Παρὰ τῷ ἀντιβασιλεῖ.

Ὁ δὲ Βασῆς[2] τοῦ Ρηγός, ἔχοντας καὶ αὐτὸς ἐντουρδόκτουρ κατὰ τὴν τάξιν τὴν βασιλικὴν ὁποῦ ἀνταμώνει τοὺς Ἐλτζῆδες, τὸν ἔστειλε πρὸς ἡμᾶς, καὶ μᾶς εἶπεν, ὅτι αὔριον θὰ ἔλθῃ νὰ μᾶς καλέσῃ ἐκ μέρους τοῦ ἐπιτρόπου· μάλιστα μᾶς εἶπε καὶ τοῦτο:

— Ὁ λαὸς τοῦ τόπου μας ἔχει μεγάλον πόθον νὰ σᾶς ἰδῇ, καὶ ἂν ὁρίζετε νὰ πηγαίνετε καβαλλαρέοι, μεγάλην χαρὰν δίδετε εἰς τὸν λαόν μας.

Καὶ τὸ πουρνὸν φέροντας ἄλογα διὰ τοὺς ἀνθρώπους μας ἐκαββαλλικεύσαμεν καὶ ἡμεῖς πάλιν εἰς τὸ ἄτι μας μὲ τὴν ἰδίαν στολήν, καὶ πάλιν μὲ τὸ ἀλάγι μας ἐπήγαμεν εἰς τὸν Βασῆν. Καὶ φθάνοντες εἰς τὸ Σεράγι του, καὶ πεζεύσαντες, ἐπερράσαμεν ἀπὸ διβανχανὲ εἰς διβανχανέ, καὶ ἀπὸ ὁδὰν εἰς ὁδάν, καὶ ἐπήγαμεν εἰς τὸν μέσα ἀκρινὸν διβανχανέ, ὁποῦ ἐκάθητο ὁ Βασῆς εἰς θρόνον μὲ παράταξιν ὡσὰν τὴν βασιλικήν, καὶ ἔκαμνε διβάνι.

Καὶ βλέποντας ἡμᾶς ἐσηκώθη, καὶ ἦλθεν εἰς ὑπάντησίν μας τρία βήματα καὶ ἔβγαλε τὸ καπέλλον του· καὶ ἐγὼ φιλικῶς ἔβαλα τὸ χέρι μου εἰς τὸ στῆθός μου, καὶ εἶπα:

— Βακτινὶζ χαγὶρ ὁλσοὺν.[3]

Καὶ ἔβγαλα τὸν ναμὲν τοῦ ὑπερτάτου, καὶ ἀπλώνοντας ἐκεῖνος τὸ χέρι του τὸν ἔλαβε, καὶ κάμνοντας ὀλίγην ὥραν φιλικὴν συνομιλίαν, τὸν ἐχαιρετήσαμεν, καὶ ἐκινήσαμεν.

Τὴν δὲ ἐπαύριον ἐπήγαμεν καὶ ἀνταμώθημεν μὲ τὸν Βεζύρην.

Τὸ βασιλικὸν κυνήγεσιον.

Μετὰ δὲ ἡμέρας μερικὰς θέλοντας ὁ Βασιλεὺς νὰ κάμῃ κυνῆγι, μᾶς εἶπε ὁ Μπεγιζαδές:

— Ἂν καταδέχεσθε καὶ ἡ ἐνδοξότης σας νὰ ὑπάγετε εἰς τὸ κυνῆγι, νὰ κάμωμεν τὴν ἑτοιμασίαν. Καὶ τὸ πουρνὸν ἐκινήσαμεν καὶ ἡμεῖς μὲ καρέταν, καὶ ἐπήγαμεν κατὰ μεσῆς τῆς πόλεως, ἐκεῖ ὁποῦ ἐσυνάχθησαν οἱ οἰκεῖοι καὶ δοῦλοι τοῦ Βασιλέως, καὶ αἱ συγγενεῖς τοῦ Βασιλέως, καὶ αἱ μεγάλαι ἀρχόντισαι, καὶ ἐπρόσμεναν τὸν ἔρχομὸν τοῦ Βασιλέως.

Καὶ ἀφ' οὗ ἐστάθημεν καὶ ἡμεῖς ὀλίγον ἐκεῖ, ἦλθε ὁ Βασιλεύς, καὶ ἐκινήσαμεν· ὁ δὲ Βασιλεὺς ἀπὸ τὴν καρέταν ὁποῦ ἐκάθητο ἔβγαλε τὸ καπέλλον του καὶ μᾶς ἐχαιρέτησε, καὶ τὸν ἐχαιρέτησα καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὴν καρέταν.

Μετὰ ταῦτα καβαλλικεύοντας ὁ Βασιλεύς, εἶπε καὶ ἐμένα:

— Δὲν καβαλλικεύεις νὰ θεωρήσῃς τὸ κυνῆγι;

Καὶ ἔτζι ἐκαβαλλίκευσαν μὲ ροῦχα ἐλεύθερα καὶ μερικαὶ γυναῖκες συγγενεῖς τοῦ Βασιλέως, καὶ ἄρχισαν καὶ ἔκαμναν σαλαχορλίκι[1] καὶ θεωροῦντες αὐτάς, ἐπήγαμεν ἕως εἰς τὸν τόπον τοῦ κυνηγίου, καὶ ἐκεῖ ἦλθον οἱ βασιλικοὶ κυνηγοί, ἄλλος μὲ σαχίνι,[1] καὶ ἄλλος μὲ τογάνι,[1] καὶ ἄλλος μὲ σουγγοῦρι,[1] καὶ ἄλλος μὲ σεῖφι[1] καὶ μπαλαμπάνι,[1] καὶ ἄφηναν τὰ μὲν σείφια εἰς λαγοὺς καὶ τοὺς ἔπιαναν, τὸ δὲ σαχίνι εἰς ταῖς τούρναις,[2] καὶ εἶχε νὰ κάμῃ μὲ αὐτὰ καὶ μὲ μπαλικτζίνια[2] καὶ μὲ καρτάλια[2] καὶ μὲ καρακούσια,[2] καὶ ἦτον ἕνα ἀξιόλογον θέαμα.

Τὰ στρατιωτικὰ γυμνάσια.

Ἔπειτα ἐγυρίσαμεν εἰς τὸ κονάκι μας, καὶ ἐρχόμενοι πάντοτες οἱ ἄρχοντες εἰς ἀντάμωσίν μας, ἦλθε καὶ ὁ Λαλᾶς πρὸς ἡμᾶς, καὶ μᾶς εἶπεν:

— Αὔριον ὁ Βασιλεὺς θέλει νὰ θεωρήσῃ τὰς τέχνας τὰς πολεμικὰς τῶν στρατιωτῶν, καὶ ἂν ἀγαπᾶτε νὰ ἔλθετε καὶ τοῦ λόγου σας νὰ θεωρήσετε.

Καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐπήγαμεν καὶ ἡμεῖς εἰς ἕνα μέρος, ὁποῦ εἶχαν συναχθῆ ὅλαι αἱ συγγενεῖς τοῦ Βασιλέως καὶ Πριντζιπέσσαι, καὶ ἐπρόσμεναν τὸν Ρήγα, καὶ ἦτον ἐκεῖ καὶ τὸ πεζικὸν στράτευμα, τῶν ὁποίων τὰ φλάμπουρα[3] καθὼς ἀνοίχθησαν, εὑρέθησαν ὅλοι εἰς ἓξ ἀράδαις ἀραδιασμένοι. Καθήσαντες λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς ἕνα καλὸν τόπον, ἐπροσμέναμεν, καὶ μετ' ὀλίγον, εἶπαν ὅτι ἔρχεται ὁ ἐπίτροπος, καὶ ἐκαβαλλικεύσαμεν καὶ ἡμεῖς διὰ νὰ εὑρεθῶμεν καβαλαρέοι.

Ὡς τόσον ἦλθεν ὁ ἐπίτροπος μὲ μερικοὺς Μαρεσάλιδες, καὶ μὲ τοὺς υἱούς του, καὶ μὲ τοὺς πλέον ἐκλεκτοὺς ριτζάλιδες τοῦ Δοβλετίου, μὲ τοὺς ὁποίους ἐχαιρετήθημεν· καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἐσυνωμιλούσαμεν, ἔφθασε καὶ ὁ Βασιλεὺς μὲ τὸν Λαλᾶν του. Καὶ ἐβγαίνοντες ἀπὸ τὴν καρέταν, ἐκαβαλλίκευσαν, ὁμοίως καὶ αἱ γυναῖκες, καθὼς καὶ προλαβόντως ἐκαβαλλίκευσαν, καὶ ἔγιναν τὰ κιακιούλια περισάνι· ἡμεῖς δὲ μᾶς ἐπῆρεν ὁ Λαλᾶς, καὶ ἐπεριπατούσαμεν ὄπισθεν τοῦ Ρηγός, καὶ θεωροῦντες τὸ στράτευμα, ἐπήγαμεν ἕως τὴν ἄκρην τοῦ λαοῦ, ἔπειτα ἐγυρίσαμεν.

Καὶ ἐρχόμενοι εἰς τὴν μεσαίαν στάσιν τοῦ στρατεύματος, ἀνέβη ὁ Ρήγας εἰς ἕνα τεπὲ[4] κομμάτι μακράν, καὶ πέρνοντας καὶ ἡμᾶς κοντά του, ἐστεκόμεθα θεωροῦντες κατὰ τὸ στράτευμα.

Ἔπειτα ἀνοίχθη μεγιδάνι,[5] καὶ τρέχοντας ὁ πρῶτος Τζενεράλης καβαλλάρης, ἦλθε καὶ ἐστάθη ἀναμεταξὺ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὸ στράτευμα, ἔχοντας τὸ πρόσωπόν του κατὰ τὸ στράτευμα, καὶ τέσσαρα ταραμπάνια[6] εἰς τὸ δεξιὸν μέρος, καὶ τέσσαρα εἰς τὸ ἀριστερόν, ὅμως μακρὰν κομμάτι. Καὶ ἐβγάνοντας ἕνα μανδῆλι, ἔκαμε σχῆμα, καὶ ἐκτύπησαν τὰ ταραμπάνια, καὶ εὐθὺς τὸ στράτευμα εὑρέθη εἰς ἄλλην στάσιν· καὶ σαλεύοντας πάλιν τὸ μανδῆλι, ἐκτύπησαν τὰ ταραμπάνια, καὶ ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ ἐμβῆκε τὸ στράτευμα εἰς ἄλλην τάξιν· καὶ μὲ κάθε σχῆμα τοῦ μανδηλίου καὶ κτύπημα τῶν ταραμπανίων, εὑρίσκετο τὸ στράτευμα εἰς ἄλλης λογῆς τάξιν, ὡς τόσον ὁποῦ ἀποροῦσε τινάς, καὶ τοῦ ἐφαίνετο, ὅτι τὸ στράτευμα ὅλον ἦτον ἕνα κτιστὸν πρᾶγμα καὶ ὄχι ἄνθρωποι. Ἀφ' οὗ ἔδειξεν ἕως μίαν ὥραν κάθε τέχνην πολεμικήν, ἐγυρίσαμεν καὶ στέκοντες εἰς ἕνα μέρος, ἐθεωρήσαμεν τὰ στρατεύματα ὁποῦ ἐπέρασαν ἀπ' ἐμπρός μας δείχνοντας ἀλάγι, καὶ ἀφ' οὗ ἐτελείωσαν, χαιρετῶντες τὸν Βασιλέα ἐπήγαμεν εἰς τὸ κονάκι μας.

1 Ὀνόματα τοῦ εἴδους τῶν κυνῶν.
2 Ἐπίσης ὀνόματα ἑκάστου εἴδους τῶν πτηνῶν.
3 Φλάμπουρα = τάγματα. Ἀλλὰ εἰς ἄλλας περιστάσεις δηλοῖ τὰ μουσικὰ ὄργανα.
4 Τεπέ, = Ὕψωμα, λοφίσκος.
5 Μεγιδάνι. = Ἔκτασις, χῶρος, πλατεῖα.
6 Ταραμπάνια. = Ὑπασπισταί.

Ἐπίσκεψις εἰς τὸ μέγαρον τῶν Ἀπομάχων

Αὐτοὶ ἔχουν ἕνα Βεζύρην, ὁποῦ εἶνε ἐπίτροπος ἐπάνω εἰς τὰ πολεμικά, ὁ ὁποῖος ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, ἐφιλιώθημεν, καὶ ἀναμεταξὺ εἰς τὴν συνομιλίαν μᾶς εἶπεν:

— Ἡμεῖς ἀπὸ τὸ στράτευμά μας ὅσοι εἶνε λαδωμένοι καὶ πληγωμένοι καὶ γέροντες, καὶ ἀμέλι μανδέδες ὁποῦ δὲν εἶνε διὰ πόλεμον, διὰ νὰ ζωοτρέφωνται ἀναπαυμένα, ἔχομεν ἕνα ξεχωριστὸν σεράγιον ὁποῦ εἶνε ἀξιοθέατον, καὶ ἂν ἀγαπᾶτε νὰ τὸ ἰδῆτε.

Εἶπα καὶ ἐγώ:

— Ἂς τὸ ἰδοῦμεν.

Καὶ πηγαίνοντας αὐτὸς ἔκαμε μεγάλην ἑτοιμασίαν, καὶ ἕως σαράντα λογιῶν σάζια,[1] ὁποῦ τὰ περισσότερα ἐξ ἐκείνων δὲν τὰ εἶχον ἰδῆ.

Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐπήγαμεν, καὶ μᾶς ἐφίλευσε με τὰ σάζια, ἔπειτα μᾶς ἔδειξε διαφόρων λογιῶν ναγμέδες,[2] καὶ μετὰ ταῦτα ἐσηκωθήκαμεν νὰ θεωρήσωμεν τὸ σεράγιον. Καὶ πηγαίνοντας ἐκεῖνος ἐμπρὸς μᾶς ἐπῆγεν ἐκεῖ ὁποῦ κεῖτονται ἄρρωστοι στρατιῶται, καὶ τοὺς ἰατρεύουν· καὶ εἴδομεν ἕως ἑξακόσια στρώμματα τῆς κλίνης ὅλα παστρικά, καὶ τόσους ὑπηρέτας αὐτῶν ἀραδιασμένους καὶ μερικοὺς ἀρρώστους εἰς τὸ στρῶμμα, καὶ τοὺς ἰατροὺς κοντά τους, μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα προμηθευμένους. Ἔπειτα ἐπήγαμεν εἰς τὴν σπετζαρίαν, καὶ εἴδαμεν κάμποσαις χιλιάδες γυαλιὰ κρυσταλλένια στρογγυλά, ὅλα γεμάτα μὲ κάθε εἶδος ἰατρικῆς, βαλμένα εἰς ταῖς θέσαις, καὶ γουδιὰ διαφόρων λογιῶν καὶ κόσκινα διάφορα καὶ πολυποίκιλα σύνεργα καὶ ἐργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ἰατρικῶν. Ἔπειτα μᾶς ἔδειξε καὶ τοῦ μαγειρείου· ἦσαν δὲ τότε ἐκεῖ ἀμέλι μανδέδες τρεῖς χιλιάδες· τὸ δὲ σεράγιον ἦτον πολλὰ μεγάλον καὶ τρίπατον, κτισμένον ὅλον γκιαβγίρι.[3] Καὶ εἰς ἕνα μέρος τοῦ σεραγίου εἶχαν μίαν ἐκκλησίαν εὐπρεπισμένην, καὶ στολισμένην κατὰ πολλά, καὶ μὲ κουμπὲν πολλὰ ὑψηλόν. Εἶχε δὲ πολλὰ ξόμπλια[4] καὶ ἱστορίαις, καὶ μάλιστα ἕνα μεγάλον ὄργανον μὲ πολλὰ ἔξοδα κατασκευασμένον· καὶ ὅταν ἐθεωρήσαμεν τὴν ἐκκλησίαν, μᾶς ἔδειξε πολλοὺς ναγμέδες μὲ αὐτὸ τὸ ὄργανον,

1 Σάζια. = Μουσικὰ ὄργανα.
2 Ναγμέδες. = Ἤχοι
3 Γκιαβγίρι. = Πέτρινον.
4 Ξόμπλια. = Σχέδια. Ἰχνογραφήματα.

Πρόγευμα παρὰ τῷ παιδαγωγῷ τοῦ βασιλέως. — Ὁ Ρήγας, τὸ κάλλος καὶ τὸ βάδισμά του.

Μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας μᾶς ἐπῆρε ὁ Λαλᾶς Μαρεσάλης νὰ μᾶς φιλεύσῃ. Ὁ ὁποῖος μὲ τὸ νὰ εὑρίσκετο εἰς τὸ Βασιλικὸν Παλάτι, ἐπῆγε καὶ ἡμᾶς ἐκεῖ, καὶ πολλὰ μᾶς ἐτίμησε, μάλιστα μᾶς ἠρώτησεν ἂν ἀγαπῶ νὰ ἰδῶ τὸν Ρήγα· καὶ δείχνοντας μεγάλην χαράν, εἶπεν:

— Ἕως νὰ ἑτοιμασθῇ ἡ τράπεζα νὰ σὲ δείξω τὸν Ρήγα.

Καὶ περνοντάς με ἀπὸ τὸ χέρι, ἐκινήσαμεν, καὶ πηγαίνοντες, εἴδομεν τὸν Ρήγα ὁποῦ ἐπεριπατοῦσε μὲ μερικοὺς Μπεγιζαδέδες εἰς τὸν Διβανχανέ, ὁποῦ τὸν ἐπροαναμώσαμεν.

Ὁ Ρήγας βλέποντας τὸν Λαλᾶν του, καὶ ἡμᾶς, ἦλθε πρὸς τοῦ λόγου μας, καὶ ἀνταμώθημεν, καὶ ἔγινε κάμποση συνομιλία φιλική, μάλιστα πολλάκις ἐθεώρησε τὰ ροῦχα καὶ τὸ χαντζάρι μας· ὡς τόσον μᾶς εἶπεν ὁ Λαλᾶς:

— Τί λέγεις εἰς αὐτὸ τὸ κάλλος καὶ τὴν ὡραιότητα τοῦ Βασιλέως μας;

Εἶπα καὶ ἐγώ:

— Μασαλλάχ!

Λέγει ἐκεῖνος:

— Ἀκόμη ἔνδεκα χρονῶν καὶ τεσσάρων μηνῶν εἶνε· καὶ μάλιστα τὰ μαλλιά του ὁποῦ δὲν εἶνε ξένα.

Καὶ πιάνοντας τὸν Ρήγα, ἐγύρισε τὴν ράχην του πρὸς τοῦ λόγου μου, καὶ πιάνοντας καὶ ἐγὼ τὰ μαλλιά του τὰ ἐχάδευσα. Ἔπειτα μὲ εἶπεν:

— Ἰδὲ καὶ τί εὔμορφον πορπάτημα ὁποῦ ἔχει.

Λέγοντας καὶ πρὸς τὸν Ρήγα:

— Περιπατήσατε νὰ σᾶς ἰδοῦν.

Ἐπεριπάτησε ὁ Ρήγας ἕως εἰς τὴν μέσην τοῦ διβανχανέ, καὶ πάλιν ἐγύρισεν, ἔπειτα ἔτρεξε μὲ βίαν πάλιν ἕως εἰς τὴν μέση τοῦ διβανχανὲ καὶ ἐγύρισε. Μετὰ ταῦτα μᾶς εἶπεν ὁ Λαλᾶς:

— Σᾶς ἄρεσεν;

Εἴπομεν καὶ ἡμεῖς:

— Μπάρεκ ἀλλαχοῦ[1].

Ὕστερον ἐπεριπατήσαμεν μαζί, θεωροῦντες τὰς ζωγραφίας ὁποῦ ἦτον εἰς τοὺς τοίχους, τὰς ὁποίας μᾶς τὰς ἔδειχνεν ἀτός του λέγοντας: αὐτὸς εἶνε ὁ δεῖνα καὶ αὐτὸς ὁ δεῖνα.

Ἔπειτα μᾶς ἐπῆρεν εἰς τοὺς ὀδάδες του, καὶ μᾶς ἔδειξε διάφορα πράγματα καὶ μάλιστα τὴν κλίνην καὶ στρῶσιν του, καὶ τοὺς τόπους ὁποῦ διαβάζει μὲ τὸν διδάσκαλον. Καὶ μετὰ ταῦτα χαιρετῶντας τον ἀνεχώρησα.

Καὶ ὄντας τὸ φαγὶ ἕτοιμον ἐφάγαμεν.

Τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ βασιλέως.—Αἱ στολαί, οἱ πολύτιμοι λίθοι.—Ὁ «ἀντιβασιλεύς». —Οὐχὶ τοῦ Βασιλέως ἀλλὰ τοῦ Στέμματος.

Ἔπειτα μᾶς λέγει ὁ Μαρεσάλης:

— Ἀγαπᾶτε νὰ σᾶς δείξω τὰ διαμαντικὰ τοῦ βασιλέως μας;

Εἶπα καὶ ἐγώ, ὅτι τὸ χαίρομαι· καὶ πέρνοντάς με ἀπὸ τὸ χέρι, ἐπήγαμεν πάλιν εἰς τὸν ὀδὰν τοῦ Ρηγός.

Καὶ ἔστρωσαν οἱ χαζιναντάριδες εἰς ὅλον τὸν ὀδὰν τὰ διαμαντικὰ λογιῶν—λογιῶν, καὶ ἀρχίσαμεν νὰ τὰ θεωροῦμεν ἀπὸ ἕνα ἕνα. Καὶ πρῶτον εἴδομεν τὰ ροῦχα, καὶ φορεσίας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἡ μία ζυγὴ[1] ἦτον μὲ μαργαριτάρια, καὶ γιακούτια, καὶ λάλια[2]· ἡ ἄλλη πάλιν μὲ μαργαριτάρια καὶ διαμάντια· τὰ πετράδια ὅμως καὶ τὰ μαργαριτάριά τους ἦσαν ἀναρίθμητα καὶ ἀτίμητα, ἐπειδὴ τὰ μαργαριτάριά του ἦσαν ἄσπρα καὶ παστρικὰ καὶ ἴσια μὲ φουντούκια· ὁμοίως καὶ τὰ γιακούτια· ἡ δὲ τρίτη φορεσία του ἦτον μόνον μὲ διαμάντια παστρικά, καθαρὰ καὶ μεγάλα, ἀπὸ ἐκεῖνα, ὁποῦ δυσκόλως εὑρίσκεται τὸ καθ' ἕνα εἰς ἄλλους τόπους.

Εἴδομεν καὶ δυὸ ἁρμαθιαὶς μαργαριτάρια ὁποῦ ἦτον τὸ καθ' ἕνα ἴσια μὲ μοσκοκάρυδον, τὰ ὁποῖα τὰ βάλλουν εἰς τοὺς ὤμους τοῦ Ρηγός, ὅταν κάθεται εἰς τὸν θρόνον, καὶ τὰ εἴδαμεν καὶ ἡμεῖς ὅταν τὸν ἐπρωοαναμώσαμεν καὶ ἐγχειρίσαμεν τὸν ναμέν. Ἔπειτα ἔβγαλαν ἀπὸ ἕνα κουτὶ μίαν πέτραν ὡς μαργαριτάρι, ὁποῦ ἀλήθεια τάχα δὲν ἔχει, ἀλλ' οὔτε ἠμπορεῖ νὰ εὑρεθῇ ὁμοιά της, καὶ ὀνομάζεται *Δουριγέτι*,[3] ἡ ὁποία ἦτον ὡσὰν ἕνα μοσκοκάρυδον, καὶ τόσον στρογγυλή, ὁποῦ ὁμοιάζει τὴν ἀληθινὴ σφαῖρα· ἦτον καὶ πολλὰ ἄσπρη καὶ πολλὰ λαμπρὰ καὶ καθαρή, ὁποῦ βέβαια ὁμοιά της δὲν εὑρίσκεται, καὶ ὅταν τὴν βάλλουν ἐπάνω εἰς καθρέπτην, ποτὲ δὲν στέκεται, ἀλλὰ κινεῖται· αὐτὴ τούρκικα ὀνομάζεται Δοῦρρι γελτάν.

Ἀναμεταξὺ εἰς τὰ ρηθέντα διαμάντια εἴδομεν κίτρινα διαμάντια ἦτον καὶ εἰς ἕνα κουτὶ ἕνα διαμάντι *λατζιβερδὶ* πολλὰ μεγάλον, καὶ εἰς ἄλλο κουτὶ ἕνα γιακούτι γαλάζιον, πελεκητὸν ἀπὸ τὰ τέσσαρα μέρη, ἴσια μὲ τὸ μεγάλον δάκτυλον τοῦ χεριοῦ εἰς τὸ μάκρος.

Εἴδομεν καὶ ἄλλο ἕνα διαμάντι, ὁποῦ πρὸ ὀλίγων χρόνων ἀγοράσθη ἀπὸ τὴν Ἐγγλιτέραν διὰ ἓξ χιλιάδες πουγγία ἄσπρα, τοῦ ὁποίου ἡ μέση ἦτον τετράγωνη, καὶ εἰς τὰ δύο μέρη εἶχε δύο κουμπέδες καὶ ἦτον πολλὰ ἄσπρον καὶ λαμπρὸν χωρὶς κανένα ἔγκλημα. Τὸ δὲ μέγεθός του ἦτον ἀπὸ μπαγιαγὶ[4] καρύδι μεγαλείτερον, καὶ τὸ βάρος του ἑκατὸν τριάντα ἑπτὰ καράτια.

Καὶ δείχνοντάς μου καὶ ὁ Ρήγας ἀτός του μερικὰ διαμάντια, τὸν ἐρώτησεν ὁ Μαρεσάλης:

— Τίνος εἶνε αὐτὰ τὰ διαμάντια;

Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Ρήγας:

— Ποιὸν θέλεις νὰ εἶνε; ἐδικά μου εἶνε.

Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Μαρεσάλης εἶπε.

— Δὲν εἶνε ἐδικά σου· εἶνε τῆς κορώνας.

(Ἕπεται συνέχεια)

1 Μπάρεκ ἀλλαχοῦ.=Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς τὸν χαρίζῃ.

1 Ζυγὴ=ἐνδυμασία. Φράσις· Μία ζυγὴ φορέματα.
2 Πολύτιμοι λίθοι.
3 Δουριγέτι=...Regent.
4 Σχεδόν, περίπου.

JULES CASE.

Η ΠΑΛΗ

(Μυθιστορημάτιον)

Περὶ οὐδενὸς ἄλλου πλέον ἐσκέπτετο ὁ Ρυβιὲ ἢ περὶ τούτου. Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην συνελάμβανεν ἑαυτὸν ἐπ' αὐτοφώρῳ σκεπτόμενον καὶ πάλιν περὶ τούτου· καὶ κατεκυριεύθη ὑπὸ μελαγχολίας, διότι τοῦτο οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ἁπλοῦν ὄνειρον.

Τὸ θάρρος του ἤδη ἤρχισε νὰ τὸν ἐγκαταλείπῃ, καὶ δὲν τῷ ἀπέμενε πλέον ἡ ἀπαιτουμένη δύναμις ἵνα ἀντιστῇ.

— Ἐπὶ τέλους, ἐσκέφθη ὑποχωρῶν πρὸς στιγμὴν εἰς τὸ θέλγητρον τοῦ ὀνείρου του: διὰ τί νὰ μή το φαντάζωμαι τοὐλάχιστον; Οὐδεὶς πλὴν ἐμοῦ γνωρίζει, ὅτι ἔχω τὴν εὐήθειαν αὐτήν. Ναί! εἶμαι ὁ μόνος κάτοχος τοῦ μυστικοῦ μου καὶ ὁ μόνος, ὅστις θὰ δύναται νὰ σκώψῃ τὴν φαντασιοπληξίαν μου, πᾶς δὲ ἄνθρωπος δικαιοῦται νὰ γίνεται γελοῖος πρὸ τοῦ ἰδίου του ἑαυτοῦ. Εἶνε ἀληθές, ὅτι τέρπομαι ὑπὸ χιμαίρας καὶ βασανίζω τὴν καρδίαν μου, ὡς παιδίον, ἐπιθυμῶν ἀδύνατα πράγματα· ἀλλὰ μήπως εἶμαι μόνος; Ὄνειρα ἐπίσης γελοῖα πληροῦσιν ἀναμφιβόλως τὰς κεφαλὰς τῶν φίλων μου. Ἀλλ' οὗτοι βεβαίως δὲν προτίθενται νὰ μοὶ τὰ ἀνακοινώσωσιν, ἀπαραλλάκτως ὅπως ἐγὼ δὲν ἐννοῶ νὰ τοῖς ἐκμυστηρευθῶ τὸ ἰδικόν μου. Γινώσκω ἄριστα τὴν μορφὴν τῶν φίλων μου, τὰς ἀδυναμίας των, τὴν ἕκτασιν τῆς φιλοδοξίας των, ἀλλ' ἀγνοῶ πολλὰ ἄλλα περὶ αὐτῶν, ἅτινα κρύπτουσι βεβαίως ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας των.... Ἀπώλεσα τὰ καλλίτερα ἔτη τοῦ βίου μου!

Ὁ ἦχος τῆς φωνῆς του τῷ κατέστησε γνωστόν, ὅτι εἶχε λαλήσῃ πολὺ μεγαλοφώνως καὶ ἀνεσκίρτησε περίτρομος. Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του συνεστάλησαν ὑπὸ τὴν πίεσιν ἠθικῆς τινος ὀδύνης· περιέφερε δὲ μελαγχολικὸν βλέμμα πέριξ του, πλῆρες αὐστηρότητος καὶ ἀπειλῆς, ἀπευθυνομένης, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, πρὸς τὰ ἔπιπλά του, πρὸς τὸ μέγα τετράγωνον καὶ ὑψηλὸν δωμάτιον, πρὸς τὴν ἐξ ἀνακαρδίου κατάφορτον ἐξ ἐγγράφων, μελανοδοχείων καὶ μεγάλων βιβλίων τράπεζαν, πρὸ τῆς ὁποίας ἐκάθητο μὲ τοὺς ἀγκῶνας ἐστηριγμένους ἐπ' αὐτῆς καὶ τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῶν χειρῶν. Οἱ τοῖχοι ἦσαν κεκαλυμμένοι μέχρι τῶν δύο τρίτων τοῦ ὕψους των, ὑπὸ πυξίδων ἐκ χονδροχάρτου, ἄνωθεν τῶν ὁποίων ἐφαίνετο ὁ μέχρι τῆς ραβδώσεως τῆς ὀροφῆς ἐπικαλύπτων αὐτοὺς ἀμαυρὸς πράσινος χάρτης. Τὸ δάπεδον ἦτο κεκαλυμμένον δι' ἐρυθροῦ τάπητος· πλησίον τῆς τραπέζης ὑπῆρχεν ἕδρα χαμηλή, ἐπεστρωμένη διὰ φαιοῦ δέρματος, ἥτις ἦτο προωρισμένη διὰ τοὺς ἐπισκέπτας. Καθίσματα καὶ τράπεζαι πεφορτωμέναι ἐκ χαρτίων ἐπισεσωρευμένων ἀτάκτως καὶ ἐκ δεσμίδων ἐπισήμων ἐγγράφων, ἡ προτομὴ τῆς Δημοκρατίας, καὶ δύο κηροπήγια ἄνευ κηρίων, τοποθετημένα εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀφ' ἑνὸς ἐκκρεμοῦς, συνεπλήρουν τὴν διακόσμησιν. Τὰ δύο ὑπάρχοντα παράθυρα ἠνοίγοντο πρὸς ὁδόν τινα τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ, ἐστρωμένην δι' ἀσφάλτου καὶ ἥκιστα συχναζομένην ὑπὸ περιπατητῶν.

Ἡ πέμπτη καὶ ἡμίσεια εἶχε σημάνῃ καὶ ὁ τμηματάρχης Ρυβιὲ ἦτο σχεδὸν μόνος ἐντὸς τοῦ ὑπουργείου. Οἱ ὑπάλληλοι εἶχον ἀναχωρήσῃ. Βαθεῖα δὲ σιγὴ ἐπεκράτει κατὰ τὸ διαμέρισμα τοῦτο τῆς πόλεως, ὅπερ τὸ Σάββατον μετὰ μεσημβρίαν ἐφαίνετο ἔτι πλέον μελαγχολικὸν τοῦ συνήθους.

Ἐπὶ στιγμάς τινας, ὁ τμηματάρχης παύσας νὰ παρατηρῇ τὰ περικυκλοῦντα αὐτὸν ἀντικείμενα, ἀφιερώθη εἰς τὴν ἐνδόμυχον παρατήρησιν τῆς εἰκόνος, ἣν πρὸ ὀκτὼ ἡμερῶν προσεπάθει νὰ ἀποδιώξῃ, καὶ ἥτις ἐπιμόνως τῷ ἐπανήρχετο. Ἐντεταμένον ἔχων τὸν νοῦν, ἵνα ἀναπαραστήσῃ ἁπάσας τὰς λεπτομερείας, μὲ τὴν καρδίαν ἀορίστως τεθειμένην καὶ μειδίαμα κατά τι εὔθυμον καὶ κατά τι μελαγχολικὸν ἐπὶ τῶν χειλέων, ἀνεπόλει τὴν Ἀνδρεάδα. Λεπτοφυὲς ἀνάστημα ἐρήβου· ἀκτινοβολία παιδικῆς χάριτος, ἀναγγελλούσης ἤδη τὸ μεγαλεῖον τῆς μελλούσης καλλονῆς· ἤρεμος εὔχροια θελκτικοῦ προσώπου, μὲ δύο ἀμαυροὺς γαληνίους ὀφθαλμούς, στόμα ἐκφραστικόν, προδίδον ἐν ἐρασμίᾳ συμμίξει τὰς παιδικὰς ὁρμάς, τὸ ἀθῶον θράσος τῆς νεάνιδος, τὴν μεμετρημένην συμπεριφορὰν τῆς γυναικός· πλουσία κόμη ὑπέρυθρος, στολίζουσα διὰ χρυσῶν βοστρύχων κεφαλὴν στρογγύλην· ἄμετρον θέλγητρον, καὶ δροσερότης παραθύρου ἠνεῳγμένου πρὸς παράδεισον, ἐξ οὗ ἀναδίδεται ἡ εὐωδία τῆς χλόης καὶ τῶν φύλλων, ἐζωγραφοῦντο ἐν τῷ νῷ του. Ὁ Ρυβιὲ εἶχε σχεδιάσῃ διὰ βεβαίας χειρὸς τὴν εἰκόνα ταύτην· τόσον καλῶς ἐγνώριζε τὰ χαρακτηριστικά της!

Ἠγέρθη καὶ ἔστη πρὸ τοῦ κατόπτρου, ἐπιθυμῶν νὰ ἴδῃ τώρα τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εἰκόνα, καὶ ἔρριψεν ἐπ' αὐτῆς δειλὸν καὶ ἀνήσυχον βλέμμα. Ἀλλὰ τὸ κάτοπτρον τῷ ἀναπαρέστησε μορφὴν ἐρυθριῶσαν. Ἐξήτασεν ἑαυτὸν μετὰ κάπως αὐστηρᾶς ἀκριβείας, παρατηρῶν τὰς οὐχὶ σπανίας λευκὰς τρίχας τῶν ἀραιῶν παραγναθίδων του, τὰ ὑπὸ τὰ κάτω βλέφαρα τῶν κυανῶν ὀφθαλμῶν του μελανὰ τόξα, τὴν ἐκφράζουσαν πικρίαν καμπύλωσιν τῶν ἄκρων τοῦ στόματός του, καὶ ἐπείσθη, ὅτι ταῦτα πάντα τὸν καθίστων ἀγνώριστον, ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὸ ὁμοίωμά του, τὸ παριστῶν αὐτὸν κατὰ τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Ἦτο ὑψηλός, ἰσχυρὸς καὶ ἀνάλογος, ἀλλ' οἱ ὦμοι του κατέπιπτον οἱονεὶ κεκμηκότες ὑπὸ τὸ βάρος τῶν σαρκῶν του. Ἵστατο εὐθυτενής, ἀλλ' ἠσθάνετο ἐν ἑαυτῷ εἶδός τι καταθλίψεως. Ἔλαβε ζωηροτέραν στάσιν, ἤγειρε τοὺς βραχίονας, ἐχειρονόμησεν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ τὴν εὐκαμψίαν τῶν μελῶν τῆς νεανικῆς του ἡλικίας. Γενικὴ στενοχωρία τὸν κατεπίεζε δίκην βρέφους ἐσφιγμένου διὰ τῶν σπαργάνων. Ἐν σύμπαντι τῷ σώματί του ἀνεκάλυπτε τὰς ἕξεις τοῦ γήρατος καὶ ἀνεγνώριζε τὸ ἀδύνατον τοῦ ν' ἀναλάβῃ ἄλλας· νὰ ἀνακαινισθῇ!

— Εἶμαι τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἐτῶν, ἐψιθύρισε, καὶ ἐκείνη εἶνε δεκαέξ μόνον.

Ἐθεώρησε καὶ πάλιν ἑαυτόν, ὅστις ἦτο ἄλλοτε ὡραῖος, ὅστις ἴσως ἦτο ἀκόμη τοιοῦτος, ἀλλ' ὅστις διὰ τὴν Ἀνδρεάδα δὲν ἠδύνατο πλέον ν' ἀποθῇ εἰμὴ μόνον ἁπλοῦς φίλος, ἤτοι ξένος.

Ἡ μία δυσαρέσκεια γεννᾷ ἄλλην καίτοι ὅλως ἄσχετον πολλάκις πρὸς τὴν πρώτην. Ἂν δὲν εἶχε ἄλλο τι· νὰ μεμφθῇ ἐκτὸς τῆς ἡλικίας του.

— Ἀπώλεσα τὰ καλλίτερα ἔτη τοῦ βίου μου!

Εἶτα δὲ ἔχων τὰς χεῖρας ἐντὸς τῶν θυλακίων του καὶ τὴν κεφαλὴν κάτω νεύουσαν ἤρξατο νὰ καταμετρῇ τὸ δωμάτιον διὰ βαρέων βημάτων, ὑπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἐφαρμένον δάπεδον ἀπήντα διὰ τριγμῶν. Ὁσάκις διήρχετο πρὸ τοῦ κατόπτρου παρετήρει διὰ τῆς ἄκρας τοῦ ὀφθαλμοῦ τὴν μορφήν του, τὴν ὀλίγον κυρτὴν ράχιν του, ἥτις ἔδιδεν εἰς τὸ παράστημά του ὅλως ἄχαριν ὄψιν. Τοῦτο τὸν δυσηρέστησεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἤλλαξε τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιπάτου του καὶ περιώρισεν αὐτὸν εἰς δωδεκάδα μόνον βημάτων ἐμπροσθεν καὶ ὀπισθεν.

* *
*

Τίς ἦτο; Ἦτο τμηματάρχης ὑπουργείου, μὲ παράσημα καὶ τιμάς καὶ μὲ δέκα χιλιάδων φράγκων μισθόν· ἦτο ὑγιής, εἶχεν ἐξησφαλισμένον τὸ μέλλον του, ἑνὶ λόγῳ ἦτο εὐδαίμων· πρὸς δὲ ἐκέκτητο εὐφυΐαν οὐχὶ τὴν τυχοῦσαν καὶ μετεῖχε παιδείας οὐχὶ κοινῆς· διὰ τούτων δὲ κατώρθου νὰ καθιστᾷ περιζήτητον τὴν συναναστροφήν του. Ἀλλ' ἡ ἡσυχία αὕτη ἡ τοσοῦτον ἐπίζηλος πρὸς ὅσους προτιμῶσι νὰ διέρχωνται τὸν βίον δι' ἐλιγμῶν καὶ νὰ ἐγκαταλείπωσιν ἑαυτοὺς εἰς τὸν ροῦν του μᾶλλον παρὰ ν' ἀνθίστανται καὶ νὰ πολεμῶσι κατ' αὐτοῦ σῶμα πρὸς σῶμα ἐκ φόβου μὴ ἐκτεθῶσιν εἰς τὸν ἄφευκτον κίνδυνον νὰ λάβωσι θανατηφόρον τι τραῦμα, — ἡ ἡσυχία αὕτη ἐβάρυνεν ἐπ' αὐτοῦ καὶ καθίστα τὴν περὶ αὐτὸν ἀτμόσφαιραν νοσηρὰν ὡς ἐκείνην, ὑφ' ἣν καθεύδουσι τὰ ἕλη. Ἀλλ' ἀφοῦ δὲν ἐπολέμησεν, ἀφοῦ μὴ πολεμήσας δὲν ἔφερε τραύματα, διὰ τί νὰ γηράσῃ;

Ἡ ἀνωμαλία μεταξὺ τοῦ γήρατος τοῦ ὀργανισμοῦ του καὶ τῆς νεότητος τῆς ψυχῆς του ἦτο εὐδιάκριτος. Δὲν εἶχε γηράσῃ καὶ ἦτο γέρων. Ἦτο παράλογον τοῦτο. Δυνάμεις ἀχρησιμοποίητοι, ἐπιθυμίαι ἀμελητεῖσαι, ὁρμαὶ ἀποσβεσθεῖσαι, ἐκοιμῶντο ἐντὸς του ὡς κερμάτια χρυσᾶ τεθαμμένα ἐντὸς τῆς γῆς. Πολὺ συχνὰ ἔλεγε καθ' ἑαυτόν: «ἐὰν ἤθελα....», καὶ οὕτως ἔφθασεν εἰς τὸ λικὸν συμπέρασμα: «ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι δὲν ἠδυνάμην». Ἀνεφαίνετο τότε ἐπὶ τῶν χειλέων του τὸ πικρὸν ἐκεῖνο μειδίαμα, ὅπερ προζενεῖ ἔκπληξιν, ὅταν ἀπαντᾶται παρὰ τοῖς ἀνθρώποις οἵτινες λογίζονται εὐδαίμονες.

Τὴν ἑσπέραν ταύτην ἰδίως ἡ χολή του εὑρίσκετο εἰς ἀναστάτωσιν ἐντός του. Ἀνεπόλει τὰ ἔτη τῆς νεότητός του, ἅτινα ἤδη ἀπεῖχον πολὺ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἅτινα εἶχον μείνῃ τότε ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ, ἵνα χρησιμοποιηθῶσιν ἐν τῷ μέλλοντι διὰ μεγάλα κατορθώματα· πλὴν ἡ ὥρα δὲν εἶχε φθάσῃ εἰσέτι, οὔτε θὰ ἔφθανέ ποτε.

Ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ γευθῇ ἀμιγῆ τὴν εὐδαιμονίαν, ἂν δὲν χρησιμοποιήσῃ ἁπάσας τὰς δυνάμεις τοῦ ὄντος του· τὸ ἐνστικτον τῆς δράσεως καὶ τοῦ ἀγῶνος, τὴν ἀνάγκην τῆς μετ' ἄλλων ἐπικοινωνίας, τὰς ἀντιφατικὰς ἐφέσεις τῆς πολυτελείας καὶ τῆς ἁπλότητος, τῆς ἐκλύσεως καὶ τῆς ἀρετῆς, τὴν τάσιν πρὸς τὴν ἠρεμίαν καὶ τὴν μελέτην, ταῦτα πάντα ὀφείλει νὰ δοκιμάσῃ, διότι εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐξέλθωσιν ἐξ αὐτοῦ ἅπασαι αἱ ὑπάρξεις, ἃς οὗτος ἐμπερικλείει. Εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐξέλθῃ ἔσωθέν του ὁ διπλωμάτης, ὁ πολεμιστής, ὁ εἰρηνικὸς ἄνθρωπος, ὁ γεωργός, ὁ περιηγητής, ὁ ἀνήρ. Ἡ κοινωνία μὲ τὸν καταμερισμὸν τῶν ἔργων, ὃν ἐφεῦρε, μὲ τὴν ταξινόμησιν τῶν δυνάμεων ἑκάστου, ἣν ἐθέσπισε, μὲ τὴν συστηματοποίησιν παντὸς πράγματος, ἥτις ἐσμίκρυνε τὸ στάδιον τῆς ἐνεργείας μας καὶ μᾶς κατέστησεν ὁμοίους μὲ κινουμένας μηχανάς, ἐδημιούργησε τὸ ἐπάγγελμα, τὸν περιορισμὸν τοῦτον, ὅστις εἰδικεύει εἰς ἕκαστον μίαν καὶ μόνην δύναμιν, πολλάκις οὐχὶ τὴν μᾶλλον ἐξέχουσαν, πρὸς βλάβην τῶν ἄλλων, αἵτινες συχνὰ τυγχάνουσι πολὺ σπουδαιότεραι. Ἀλλὰ τὸ πρόβλημα μένει εἰσέτι ἄλυτον: περὶ τίνος πρέπει νὰ φροντίσωμεν; περὶ τοῦ συνόλου τῶν ὄντων, καθ' ὃ ἕκαστον ὀφείλει νὰ θυσιάζεται διὰ τὰ λοιπά, καὶ νὰ ἀμείβεται διὰ τῆς βεβαιότητος ὅτι γίνεται πρόοδος, ἢ περὶ τῆς προσωπικότητος ἑνὸς ἑκάστου, ὅστις χάνει μὲν ἀφ' ἑνὸς τὰ πλεονεκτήματα τοῦ καταμερισμοῦ, ἀλλὰ κερδίζει τὰς ποικίλας ἀπολαύσεις ὀργανισμοῦ ἐντελεστέρου καὶ μὴ ἠκρωτηριασμένου; Ὁ στρατιώτης, ὅστις ἀναγκάζεται νὰ μένῃ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐν τῷ τόπῳ τῶν γυμνασίων, φθονεῖ τὸν ὑπάλληλον, ὅστις κύπτει γαλήνιος ἐπὶ τῆς τραπέζης του, ἐνῷ τὸ πῦρ τοῦ θερμαίνει τὰ νῶτα· ὁ ὑπάλληλος ἀσφυκτιῶν ἐν τῇ πνιγηρᾷ ἀτμοσφαίρᾳ τοῦ γραφείου, καὶ νεαρκωμένος ζηλεύει τὴν τύχην τοῦ κινουμένου ἐν τῷ καθαρῷ ἀέρι στρατιώτου, τοῦ πλήρους ὑγείας καὶ νεότητος, καὶ τοῦ ναύτου, ὅστις ἀποδημεῖ, καὶ ὑπερασπίζει τὴν ὕπαρξίν του κατὰ τῆς τρικυμίας, καὶ τοῦ χρηματιστοῦ, ὅστις διὰ μιᾶς μόνης ἐπιχειρήσεως πλουτεῖ ἢ καταστρέφεται.

Καὶ οὕτως ἅπαντες ἀλληλοφθονοῦσι τὰς τύχας των καὶ προσπαθοῦσι παντὶ σθένει ν' ἀντιδράσωσι κατὰ τοῦ ἀνηλεοῦς ἀκρωτηριασμοῦ, οὗτινος εἶνε θύματα καὶ μετοχετεύουσιν ἐντὸς τοῦ στενοῦ κύκλου τῆς ἐνεργείας των τὰς δυνάμεις, ὧν τοὺς ἐστέρησεν ἡ κοινωνία· ἀλλ' αἱ δυνάμεις αὗται εἶνε ἐξηντλημέναι, καὶ οὗτοι εἰσιν ἀδέξιοι καὶ ἀνίσχυροι· ὅμοιοι δὲ πρὸς πτηνά, ὧν ἐψαλιδίσθησαν αἱ πτέρυγες, πτερυγίζουσιν ἵνα ὑψωθῶσιν, ἀλλὰ μένουσι πάντοτε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἡ ἐπιβαλλομένη παραμόρφωσις ὑπὸ τοῦ ἐπαγγέλματος στιγματίζει τὸν ἄνθρωπον ὅπως ἡ χώλανσις ἄλλοτέ ποτε ἐδήλου τὴν ἀπόπειραν ἀποδράσεως ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου. Καὶ ὁ ῥαδιουργος ἀγών, εἰς ὃν κατέρχεται ὁ ἀρχαίτυπος ἄνθρωπος τοῦ συστήματος τούτου, εἶνε δειλὸς καὶ ὕπουλος, καὶ δὲν ἐπιτίθεται, δὲν προσβάλλει κατὰ μέτωπον. Ὁ στρατιώτης ἐπιδίδεται εἰς τὴν κτηνώδη διπλωματίαν· ὁ ποιητὴς ἀποβαίνει βλακώδης, ἢ ὁμιλῶν περὶ πολιτικῆς ἀποβαίνει χιμαιρικός. Ὁ ἀποκτηνωμένος ἐκ τοῦ χρυσοῦ του τραπεζίτης, γίνε-

ται ἐρωτόληπτος καὶ ἐκφράζει αἰσθήματα κρατῶν τὰς συναλλαγματικάς του ἀνὰ χεῖρας. Οὕτω δὲ ἡ κοινωνικὴ διαίρεσις καταστρέφει τὴν ἔκτασιν τῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὴν ἀκεραιότητα αὐτοῦ.

*
* *

Ὁ Ρυβιὲ παρεπονεῖτο, διότι ἦτο εὐδαίμων καὶ εἰρηνικὸς πολίτης. Ἐπεθύμει κατορθώματα, ἀνδραγαθήματα καὶ ἱστορίας ἀφηγουμένας περὶ αὐτοῦ ταραχώδη τυχοδιωκτικὴν καὶ παράτολμον ὕπαρξιν κατακτητοῦ. Ἡ ζωηρότης του δὲν εἶχεν ἐξαντληθῆ, καὶ ἔβαινε πρὸς τὸ γῆρας πλήρης εἰσέτι ἠθικῆς νεότητος, λείψανον ἄγνωστον εἰς πάντα ἄλλον πλὴν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ἄχρηστος καταστὰς ἐν σώματι ἐφθαρμένῳ ὑπὸ τῆς ἡλικίας καὶ ἐν ἀπομαχίᾳ διατελοῦντι.

Ὅτε ἀνέλαβε τὴν πορείαν τοῦ βίου τούτου, δὲν εἶχε διευθύνει τὰ βήματά του πρὸς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ τὸν εὑρίσκομεν ἤδη. Πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν προὐχώρει ἀσκόπως καὶ ἄνευ ὡρισμένης διευθύνσεως, φέρων ἐν ἑαυτῷ τὸ σύμπαν, καὶ ἀκούων μακρόθεν τὴν ἠχὼ τῆς φήμης, ἥτις τῷ ἐπεφυλάσσετο ἐν καιρῷ τῷ δέοντι. Οὐδόλως δ' ἀμφέβαλλεν, ὅτι ἔμελλε νὰ φθάσῃ ἡ ὥρα ἐκείνη. Ἦτο ὡραῖος, ἰσχυρός, καὶ μὲ φαντασίαν ἀγνοοῦσαν τὴν ἀπογοήτευσιν. Οὐδὲν ἄλλο εἶχε νὰ πράξῃ, ἵνα φθάσῃ εἰς τὴν δόξαν ἢ νὰ ἐκλέξῃ τὸ στάδιόν του.

Ἐφαντάζετο τὴν πολιτικήν, τὴν δόξαν τοῦ βήματος, τοὺς μεθύσκοντας ἀγῶνάς της, τοὺς θριάμβους τοῦ νικητοῦ, ὅστις διὰ μιᾶς μόνης λέξεως κρατεῖ ὑποχειρίους τοὺς συμμαχήσαντας ἀντιπάλους του. Ἐφαντάζετο τὴν ποίησιν, δι' ἧς ὁμιλεῖ ἡ καρδία καὶ ἐξαπλοῦται τὸ αἴσθημα ὡς σπόρος γονιμοποιῶν τὰς καρδίας τῶν ἄλλων. Ἐφαντάζετο τὸ ἐμπόριον, τὸ ὁποῖον μετατρέπει ὁλόκληρον ἔθνος εἰς πολυάσχολον μυρμηκιάν. Ἐφαντάζετο τὸν ἔρωτα, ὅστις ὁμοιος πρὸς μεταλλευτὴν ἐρευνῶντα τὰ ἔγκατα τῆς γῆς μας, ἐξάγει ἐκ τῶν ἀδύτων τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας τοὺς ἐν αὐτῇ κεκρυμμένους θησαυρούς.

Ὁ μεταλλευτὴς εὑρίσκει τὸν χρυσὸν καὶ τοὺς ἀδάμαντας, καὶ ὁ ἔρως ἐξάγει εἰς τὸ φῶς τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ κεκρυμμένα σπέρματα τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τὰ ἀναδεικνύει. Οἱ μικροὶ ἰχθῦς εὐκόλως διέρχονται ἐκ τῶν ὀπῶν τοῦ δικτύου. Ὡς τοιοῦτος καὶ αὐτὸς διῆλθε διὰ τῶν διόδων τοῦ βίου. Ποῦ εἶνε τώρα αἱ νίκαι του, οἱ θρίαμβοί του, αἱ δόξαι του, οἱ ἔρωτές του, τὰ τέκνα του, τὰ μήτε νεκρὰ κἂν γεννηθέντα, καὶ ἅτινα μόλις συνελήφθησαν ἐν ταῖς στείραις παραφοραῖς τῶν παιδικῶν του χρόνων;

— Ὄχι! οὔτε κἂν ἠγάπησα.....

Ἡ διαβεβαίωσις αὕτη δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξέλθῃ ὁλόκληρος ἐκ τοῦ λάρυγγός του· Ὠμοίαζε πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ κλέπτου, ὅστις συλληφθεὶς ἐπ' αὐτοφώρῳ κλέπτων, ψιθυρίζει καταπόρφυρος ἐξ αἰδοῦς καὶ πείσματος, «*Δὲν εἶμαι ἐγώ*».

Ὁ Ρυβιέ, ὅστις ἠρᾶτο τῆς Ἀνδρεάδας, προσεπάθει νὰ πείσῃ ἑαυτόν, ὅτι δὲν εἶχεν ἀγαπήσῃ εἰσέτι. Στενάζων πρὸ τῆς λιτῆς τραπέζης τῆς φιλοδοξίας του, τὴν καθίστα ἔτι λιτοτέραν, ἀφαιρῶν ἐξ αὐτῆς καὶ τὸν ὀλίγον ἔρωτα, ὃν ἐδοκίμασεν. Ἀλλ' ὅμοιος μὲ τὴν σκιὰν τοῦ πατρὸς τοῦ Ἀμλέτου ὁ νεκρὸς ἔρως ὡμίλει κάτωθεν τῆς γῆς καὶ ἐκραύγαζεν: «Ψεύδεσαι, ψεύδεσαι! Ἠγάπησας, καὶ ὁλόκληρος ἡ ὕπαρξίς σου ἔγκειται ἐν τῷ ἔρωτί σου».

Ὁ Ρυβιὲ ἤκουσε τὴν φωνὴν ταύτην, καὶ βραχίονες ἐσαβανωμένοι ἐξετείνοντο πρὸς αὐτὸν καὶ διὰ τῆς ἰσχύος τῆς ἀναμνήσεως ἤνοιγε τὸ μνῆμα, ἔνθα πρὸ δύο ἐτῶν *ἐκείνη* ἐκοιμᾶτο ἐν εἰρήνῃ.

Ἡ καρδία του κατελήφθη ὑπὸ θλίψεως, οἱ ὀφθαλμοί του ἐσκοτίσθησαν καὶ ὁ ἔρως ἐξεχύθη ἐκ τῆς καρδίας του ἐπὶ τοῦ φάσματος τῆς νεκρᾶς:

— Διατί ἀπῆλθες, πτωχὴ καὶ ἀκριβή μου φίλη; Διατί; Τί ἀηδίασες, ἐμὲ ἢ τὸν βίον; Ἀμφότερα ἴσως. Σὺ φωνάζεις σήμερον ὅτι ψεύδομαι καὶ ὅτι σὲ ἠγάπησα. Ἀλλὰ σὺ δὲν ἐψεύσθης πρὸς ἐμὲ ἐπὶ δεκαπέντε ὅλα ἔτη, λέγουσά μοι καὶ ἀποδεικνύουσά μοι ὅτι μὲ ἠγάπας. Ἀξιολάτρευτον πλάσμα δὲν ἐψεύσθημεν ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον; Ἡ ὑστάτη σου πνοὴ ἐξῆλθεν ἐν μειδιάματι χαρᾶς καὶ τὸ ὕστατόν σου βλέμμα προσηλώθη ἐπ' ἐμοῦ μετὰ τῆς μελαγχολίας ἐκείνων, οἵτινες μεταβαίνοντες πρὸς τὴν χαρὰν δὲν δύνανται νὰ τὴν μεταδώσωσι πρὸς τοὺς ἄλλους. Τὸ βλέμμά σου τοῦτο, ἐζήτει συγνώμην. Ἀλλὰ διατί;.... Δι' ὅλα.... Δὲν ἠδυνήθης νὰ μὲ καταστήσῃς εὐδαίμονα, διότι μεταξύ μας, μεταξὺ τῶν φιλημάτων μας, μεταξὺ τῶν τρυφερότητων μας, ἠσθανόμεθα πάντοτε τὸ ἀνεπαίσθητον δῆγμα τοῦ σκώληκος, ὅστις ἐπιφέρει τὴν σῆψιν εἰς τοὺς ὡριοτέρους καρπούς.... Δὲν ἠδυνάμεθα ν' ἀγαπῶμεν ἀλλήλους... καὶ δὲν ἠγάπησα...

*
* *

Ἦτο εἰκοσιπενταέτης, ὅτε τὴν συνήντησεν εἰς τὰ λουτρά, καὶ ἦτο ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἐδίσταζε περὶ ἐκλογῆς μεταξὺ τῶν διαφόρων σταδίων, δι' ἃ ἔκρινεν ἑαυτὸν ἐπίσης κατάλληλον. Φιλολογικὰ δοκίμια, καὶ ἀπόπειραι ἐν τῇ πολιτικῇ τὸν ἐνεθάρρυνον καὶ τὸν προσεκάλουν πρὸς αὐτάς. Αὐτὸς δὲ ἐν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν θὰ ἔλεγε «θέλω», ἔχανε τὸν καιρόν του ἐν τῇ τερπνῇ ἀργίᾳ, ἥτις προηγεῖται τῆς δράσεως, ἐν τῇ ἰδιαζούσῃ ἐκείνῃ ἀδιαφορίᾳ, ἣν καλῶς γνωρίζουσιν οἱ εὐφάνταστοι καὶ εὐαίσθητοι. Τὸν συνέστησαν ἑσπέραν τινὰ παρὰ τὴν παραλίαν πρός τινα νεάνιδα, ἣν δὲν εἶχεν ἰδῆ καλῶς τότε ἐν τῇ σκοτίᾳ.

Ἐνῷ συνωμίλουν, τὸ κῦμα ἀνήρχετο πρὸ αὐτῶν βραδύ, δροσερόν, ἰσχυρόν, καὶ οὗτος ἠράσθη φωνῆς, σκιᾶς, ἀορίστου γυναικείας εὐωδίας. Τὴν ἐπιοῦσαν, ἐνῷ τὴν ἐζήτει καὶ πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ θέσει, περίφοβος μὴ δὲν τὴν εὕρῃ ὑπὸ τὸ σκληρὸν φῶς τοῦ ἡλίου, αὕτη διῆλθε πλησίον του, κατερχομένη πρὸς τὴν θάλασσαν ἐν στολῇ λουτροῦ, ἔχουσα τὸν τράχηλον, τοὺς βραχίονας καὶ τὰς κνήμας γυμνάς, τὸ σῶμα περιτετυλιγμένον ἐν τῷ εὐρεῖ ἐξ ἐριούχου καλύμματι καὶ τὴν κεφαλὴν κεκαλυμμένην ὑπὸ τοῦ ἐκ καουτσοὺκ κεκρυφάλου της. Τὴν ἀνεγνώρισεν.

Διῆλθεν αὕτη ταχέως, ὥρμησεν ἐπὶ τῆς σανίδος καὶ ἐρρίφθη ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἀπεμακρύνθη νηχομένη, καὶ ἀκολουθουμένη ὑπὸ μονοξύλου. Ἔμεινεν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς καὶ τὴν παρετήρει. Ὅτε ἐξῆλθεν, ἀφῆκε νὰ φανῶσιν, ἐνῷ περιεβάλλετο τὸν μανδύαν της, τὰ ρόδα τῆς σαρκός της διὰ μέσου τοῦ βεβρεγμένου καὶ κολήσαντος ἐπὶ τοῦ σώματός της λευκοῦ ἐριούχου. Ὅτε ἐνεδύθη καὶ ἐκάθησεν ὑπὸ τὴν σκηνήν, ἐπλησίασεν. Ἴνα τὴν χαιρετήσῃ. Προφασιζομένη ὅτι ἐκρύονεν, ἠγέρθη καὶ περιεπάτησεν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς. Οὗτος τὴν συνώδευσεν. Ἦτο θελκτική, λεπτοφυής, μὲ ὀφθαλμοὺς κυανοῦς ὡς ὁ ἀμέθυστος, ἀμαύρουμένους ἐνίοτε καὶ καθισταμένους σχεδὸν μελανούς, μὲ κόμην λεπτὴν καὶ λείαν, καὶ εἶχεν ἀνάμικτον ἔκφρασιν μελαγχολίας καὶ εὐθυμίας ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ. Τὸ μειδίαμά της προεκάλει βαθεῖαν συγκίνησιν. Τοιαύτη οὖσα διήγειρεν ἐν τῷ νεανίᾳ ὁλόκληρον κόσμον ἀγνώστων αἰσθημάτων. Τὴν ἠγάπησε καὶ τὴν ἠκολούθησεν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς καὶ ἐπὶ τῶν πέριξ περιπάτων. Ἡ ἐπιθυμία ν' ἀγαπηθῇ ὑπὸ τῆς γυναικὸς ταύτης ἀντεκατέστησεν ἅπαντα τὰ ὄνειρα τῆς φιλοδοξίας του καὶ τὰς περὶ μέλλοντος σκέψεις του, ἃς ἀνέβαλε δι' ἀργότερα. Ἑβδομάδες τινὲς ἔρωτος τῷ ἐφάνησαν τότε προτιμώτεραι ὁλοκλήρου εὐτυχοῦς ὑπάρξεως. Ἄλλως τε εἶχεν ἔννοησιν ὅτι τῇ ἤρεσκε, καὶ ταχεῖα φιλία, προερχομένη ἐκ τῆς συγγενείας τῶν διαθέσεων, ἀνεπτύχθη μεταξὺ των καὶ ἤρξαντο νὰ ἀνταλλάσσωσι τὰ μεστὰ ἐκπλήξεως βλέμματα, ἅτινα διαμείβουσι δύο ὄντα ὅταν ἀποροῦσι διατὶ τὸ ἓν νὰ μὴ ἀνήκῃ εἰς τὸ ἕτερον.

Ἡ Βαλερία ἦτο ὕπανδρος; ἀλλ' ἀτυχὴς εἰς τὸν γάμον της. Ὁ σύζυγός της, ἕνεκα τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα περιφρονήσεώς του, ἣν ἐθεώρει ὡς κτῆνος ἐστερημένον λογικοῦ, ἔρμαιον τῶν ἐντυπώσεων ἀνεπίδεκτον σταθερότητος, χειραγωγούμενον διὰ τῆς ματαιότητος, τὴν εἶχε προσβάλη. Ἔμενε πλησίον ἀνθρώπου, ὃν περιεφρόνει, καὶ ὃν δὲν θὰ συνεχώρει ποτέ· οὖσα δὲ νέα καὶ ἄνευ τέκνου, βαρέως ἔφερε τὸ φορτίον τοιούτου γάμου, ὅστις τῇ ἐφαίνετο καθ' ὅλα ὅμοιος μὲ καταδίκην. Ἐζήλευσε τοὺς ἐλευθέρους ἐραστάς, οἵτινες συνενοοῦντο, καὶ ἠγάπησε τὸν Ρυβιέ, ὃν ἀνέγνωσε καὶ κατενόησεν ὡς βιβλίον, ὅπερ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς ἄλλην ἀτμόσφαιραν, ὑπ' ἄλλον οὐρανόν, εἰς ἄλλην ἀγκάλην. Ὅτε ἦλθεν εἰς Παρισίους ὁ νεανίας τὴν ἐπεσκέφθη. Ἀλλ' ὁ σύζυγος, ὅστις ἐμάντευσε τὸν μεταξύ των ἔρωτα, ἐδέχθη αὐτὸν διὰ ψυχρᾶς εὐγενείας· γνωρίζων δέ, ὅτι ὁ ἐραστὴς ἦτο μικρόψυχος καὶ ἀνίκανος ν' ἀποκριθῇ, τὸν ἐταπείνωσεν ἐνώπιόν της. Ἐχλεύασε τὴν γυναῖκά του, καὶ προσεποιήθη ὅτι τῇ εἶχεν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην. Μεταχειριζόμενος δὲ συμπεριφορὰν λεπτοτάτην, καίτοι κατὰ βάθος ξηράν, ἀνέλαβε νὰ καταπολεμήσῃ τὸν κίνδυνον διὰ τῆς ἀστειότητος, καὶ νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ δι' εὐφυῶν στρατηγημάτων· οὕτω δὲ ἠνείχετο τὰς πρὸς τὴν σύζυγόν του κατὰ μόνας ἐπισκέψεις τοῦ Ρυβιέ. Κατὰ τὴν διάρκειαν ὅμως αὐτῶν ἐπαρουσιάζετο μειδιῶν, καὶ μὲ τὴν χεῖρα τεταμένην πρὸς τὸν μὲν καὶ ἀσπαζόμενος τὴν δὲ εἰς τὸ μέτωπον. Ἡ πολιτικὴ αὕτη δὲν ἦτο κακή· ἐσήμαινεν ὅτι ἐπὶ

τοῦ παρόντος ἠρκεῖτο εἰς τοὺς μικροὺς τούτους ψαλιδισμοὺς τοῦ ἔρωτός των, ἀλλ' ἐν ἀνάγκῃ θὰ ἔπραττε περισσότερα. Ὑπερβαίνων τὴν σύζυγόν του κατά τινα δεκάδα ἐτῶν τὴν μετεχειρίζετο ὡς νήπιον. Οὕτω ἐμάνθανεν ἀπάσας τὰς πράξεις της, καὶ κατόπιν τῇ ἐπανελάμβανεν αὐτὰς ἀφελέστατα. Ἐπὶ τέλους οἱ δύο ταπεινωθέντες ἐρασταὶ ἠσθάνθησαν, ὅτι κατέστησαν γελοῖοι· ἂν δὲ δὲν ἠγαπῶντο ἢ θὰ ἀπεμακρύνοντο ἀλλήλων ἢ θὰ τὸν ἠτίμαζον αἰσχρῶς. Ἀλλ' ἠγαπῶντο. Ὁ εἷς εἶχεν ἀνάγκην τοῦ ἄλλου, καὶ συνώμοσαν ἐναντίον του. «Ἐλευθέρωσόν με ἀπὸ αὐτόν». ἐσκέπτετο αὕτη. «Ἐκδίκησόν με», ἐσκέπτετο οὗτος. Τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν παρέδωκεν ἑαυτὴν πρὸς τὸν ἐραστήν της, ἐπείσθη, ὅτι ὤφειλε νὰ παραδοθῇ εἰς αὐτὸν διὰ παντός. Καὶ δὲν ἐδίστασεν. Ἔγραψε πρὸς τὸν σύζυγόν της καὶ τὸν ἐγκατέλειψεν. Οὗτος δὲ τὴν ἐξεδικήθη διὰ τοῦτο, μὴ ζητήσας ποτὲ διαζύγιον ἀπ' αὐτῆς.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἔκοψε τὰς πτέρυγας τῆς φιλοδοξίας τοῦ Ρυβιὲ καὶ ἐδέησε νὰ ὑποχωρήσωσιν οἱ πόθοι του εἰς ἐπιβλητικωτέρας ὑποχρεώσεις. Ἡ Βαλερία ἦτο φύσεως περιπαθοῦς καὶ δειλῆς καὶ εἶχεν ἀνάγκην ἀθορύβου εὐδαιμονίας, οὗτος δὲ ἐμάντευσε τὰς σιωπηρὰς ἱκεσίας τῆς ἐρωμένης του, τῆς εὐαισθήτου ταύτης καὶ λεπτῆς γυναικός, τῆς ἱκανῆς μὲν νὰ συλλάβῃ ἀπηγορευμένον αἴσθημα, ἀλλὰ μὴ δυναμένης νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν κοινὴν περιφρόνησιν, ἣν συνεπάγεται τὸ ἁμάρτημα.

Δὲν ἐπεθύμει αὕτη νὰ γίγηται καταφανὴς ἐν τῷ κόσμῳ καὶ οὗτος ἐκ τρυφερότητος πρὸς αὐτήν, ἐθυσίασε τὰ πάντα καὶ ἔμεινεν ἄγνωστος. Ὁ γέγονε, γέγονε.

Ὤφειλε νὰ ὑποστῇ τὰς συνεπείας, ὤφειλε ν' ἀποκρύψῃ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀνθρώπων τὴν προγεγραμμένην, ἐνώπιον τῆς ὁποίας εἶχον κλεισθῆ αἱ θύραι τῆς κοινωνίας, τοῦτο δὲ καὶ ἔπραξε καὶ συνεμερίσθη εὐχαρίστως τὴν μοναξίαν της. Ἂν δὲν ἀφωσιοῦτο πρὸς αὐτὴν ἀποκλειστικῶς, ἡ Βαλερία θὰ ἦτο δυστυχὴς καὶ δὲν θὰ ἐλησμόνει τὴν πτῶσίν της. Ἦτο ἀνάγκη λοιπὸν αὐτὴν νὰ ἀποθεώσῃ. Πᾶσα δὲ προσπάθεια ἐκ μέρους του χάριν τῆς δόξης, θὰ ἦτο ἀπιστία πρὸς τὸ εἴδωλόν του. Ἀλλ' ἠγαπῶντο ἐμμανῶς.

Αἱ πρῶταὶ παραφοραὶ τοῦ ἔρωτός των δὲν διήρκεσαν ὀλίγους μόνον μῆνας μέλιτος, ἀλλὰ πολλὰ ἔτη, καθ' ἃ περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐφρόντιζον ἢ περὶ τοῦ πῶς ν' ἀποτελῶσι ὁ εἷς τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἄλλου. Καὶ ἐν τούτοις ἡ ἀμφιβολία ὑφίστατο μεταξύ των, καὶ ἐγνώριζον τὰς ἀμοιβαίας ὑπονοίας των καὶ τὰς ἀμοιβαίας θυσίας των. Ὁ Ρυβιὲ ἐγίνωσκεν, ὅτι αὕτη ἐλυπεῖτο διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς ὑπολήψεώς της καὶ ἴσως τοῦ συζύγου της, καὶ ἡ Βαλερία δὲν ἠγνόει, ὅτι οὗτος ἠγανάκτει διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν σχεδίων τῆς φιλοδοξίας του. Τῆς εὐαρεσκείας τὸ μειδίαμα ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ ἑνὸς προεκάλει ἀνήσυχον βλέμμα ἐκ μέρους τοῦ ἄλλου. Φεῦ δὲν ἠπατῶντο.

Μετὰ δεκαετῆ παράνομον συμβίωσιν δὲν ἔπαυσαν νὰ ἔχωσι δι' ἀλλήλους ἓν θερμὸν φίλημα· ἢ τοὐλάχιστον, ὁπόταν ὠθοῦντο ὑπὸ ἀμοιβαίας, μετανοίας δὲν ἔπαυσαν νὰ ζητῶσι παρ' ἀλλήλων τὴν συγγνώμην καὶ νὰ τὴν δίδωσι δι' ἑνὸς «Σὲ ἀγαπῶ», ὅπερ διετήρει εἰσέτι τὴν δροσερότητα τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ ἔρωτός των. Οὐδέποτε ἔρως ὑπῆρξεν ἡδύτερος, μελαγχολικώτερος, μᾶλλον εὐγνώμων καὶ εἰλικρινέστερος τούτου. Ὅταν ὁ Ρυβιὲ ἦτο ἠναγκασμένος νὰ ἐξέρχηται μόνος κατὰ τὴν ἑσπέραν, ἐπανήρχετο οἴκοι καὶ εὕρισκε τὴν Βαλερίαν ἄγρυπνον καὶ ἀναμένουσαν αὐτόν. Τῷ προσεμειδία ἠδέως καὶ αἱ δύο συντετριμμέναι ὑπάρξεις των ἀπεκοιμῶντο πλησίον ἀλλήλων.

Μόνοι οἱ ρεμβασμοί των καὶ αἱ ἐνδόμυχοι σκέψεις των τοὺς ἐχώριζον, διότι δὲν ἐγνώριζον ἐξ αὐτῶν, εἰ μὴ μόνον ὅσας εἶχον μαντεύσει. Ὁ εἷς ἐγένετο ἡ καταστροφὴ τοῦ ἑτέρου καὶ ἡ ἕνωσίς των οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐντελῶς εὐτυχής, διότι τοιαῦται ἑνώσεις, καθ' ἃς ἡ μὲν γυνὴ θυσιάζει τὴν τιμήν της ὁ δὲ ἄνὴρ τὸ μέλλον του, οὐδέποτε συνεπάγουσι τὴν εὐδαιμονίαν.

Ὑπὸ τῶν ὀλίγων στενῶν φίλων, οἵτινες τοὺς ἐδέχοντο εἰς τὰς οἰκίας των, ὑπελαμβάνοντο ὡς τέλειον ὑπόδειγμα εὐδαιμονίας καὶ ἔρωτος καὶ ἐφθονοῦντο διὰ τοῦτο. Τῇ ἀληθείᾳ δὲ οὐδέποτε διημείφθη μεταξύ των μία κἂν ψυχρὰ λέξις. Ἐγνώριζον τὸ κακόν, ὅπερ προὐξένησαν πρὸς ἀλλήλους καὶ τὸ συνησθάνοντο, ἀλλ' ἐνδομύχως μόνον.

Ὁ θάνατος τῆς Βαλερίας ἐνέσκηψε τέλος ὡς κεραυνὸς ἐπὶ τοῦ Ρυβιέ, ὅστις εὑρισκόμενος ἐνώπιον τοῦ νεκροῦ της, ὃν ἠγίαζεν ἡ αἰωνία ἀνάπαυσις, ἐνόμισεν ὅτι οὐδὲν πλέον θὰ τὸν ἠγάπα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Καὶ ἠθέλησε ν' αὐτοκτονήσῃ· ἀλλ' ὁ γηραιὸς φίλος του Μορισέ, ὁ πατὴρ τῆς Ἀνδρεάδος, συνέλαβεν ὑπονοίας περὶ τούτου καὶ τὸν ἠνάγκασε νὰ παραμείνῃ ἐν τῷ οἴκῳ του ἐπί τινας μῆνας.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΡΩΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΜΑΪΜΟΥΔΕΣ

(Μῦθος Κριλώφ)

Ὅταν κανεὶς ζητεῖ μὲ νοῦν κἄτι νὰ μιμηθῇ
Ἠμπορεῖ ἀπὸ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καὶ νὰ ὠφεληθῇ.
Μίμησις ὅμως δίχως νοῦ καὶ δίχως λογικὴ
Εἶνε δουλειὰ πολὺ κακή!
Ἰδοὺ ἕνα παράδειγμ' ἀπὸ μακρυσμένα μέρη.
Ὅποιος μαϊμοῦδες εἶδ' ἐκεῖνος ξέρει
Πόσο τὰ ζῶ αὐτὰ μιμοῦνται ὅ, τ' ἰδοῦνε.
Λοιπὸν στὴν Ἀφρικὴ μακρέν, ποῦ πλῆθος κατοικοῦνε
Ὁλόκληρο κοπάδι μιὰν ἡμέρα
Εἰς τὰ κλαδιὰ δένδρα πυκνοῦ κάθοντο πέρα πέρα
Καὶ ἔβλεπαν τὸν κυνηγὸ τὸν πολυτεχνεμένο
Ποῦ κουτρουβάλαις ἔπαιρνε σὲ δίχτυ ἀπλωμένο.
Τότε ἡ φιλενάδαις μας λένε ἡ μιὰ στὴν ἄλλη
Ἀγάλι γάλι:
—Κυτάξετε καλὰ ἐκεῖ αὐτὸν τὸν κατεργάρη
Ποῦ παίζει ἀδιάκοπα καὶ μὲ τί χάρι!
Ἰδέτε τον ἐκεῖ, πότε πενεώνεται
Πότε κουτρουβαλᾷ, πότε ξαπλώνεται,
Παφαστρήσεν' ἔξαφνα πῶς γίνεται κουβάρι·
Ποῦ μήτε χέρι φαίνεται μήτε ποδάρι.
Ἡμεῖς, ποῦ τόσα ξέρομε κ' ἐμάθαμε πολλὰ
Δὲν εἴδαμε τεχνάσματα ποτὲ τόσο καλά.
Νὰ μιμηθοῦμε πρέπει καὶ τὰ παιγνίδι' αὐτά.
Ὁ φίλος διεκέθασε ὡς φαίνετ' ἀρκετὰ
Καὶ ἴσως φύγῃ· τότ' ἐμεῖς... Εἰς τὴν στιγμὴ ἐκείνη
Ὁ κυνηγὸς πραγματικῶς τὸ δίχτυ του ἀφίνει
Καὶ φεύγει.—Δίχως τὸ λοιπὸν καιρὸ νὰ χάσωμε,
Λέν' ἡ μαϊμοῦδες, — πάμ' ἐκεῖ νὰ δοκιμάσωμε.
Εἶπαν, κατέβηκαν. Δίχτυα πολλὰ
Εὑρήκαν ἁπλωμένα νὰ ταῖς δεχθοῦν καλά.
Καὶ ἄρχισαν λοιπὸν ς' αὐτὰ ἐπάνω νὰ κυλοῦνε
Καὶ νὰ σκεπάζωνται μ' αὐτὰ καὶ νὰ κουτρουβαλοῦνε.
Φωνάζουν καὶ σφυρίζουν κ' εὐθυμοῦν!
Πλὴν τί κακὸ σὰν ζήτησαν νὰ ἐλευθερωθοῦν!
Ὁ κυνηγὸς ποῦ ἔβλεπε κ' ἐκαιροφυλακτοῦσε
Πλησίασε μὲ μερικὰ σακκιὰ ὁποῦ κρατοῦσε·
Νὰ φύγουν τότε ἡ μαϊμοῦδες μας ζητοῦν
Πλὴν νὰ ξεμπλέξουν οἱ πτωχαῖς ἀδυνατοῦν,
Καὶ οἱ μαριόλαις
Πιάσθηκαν ὅλαις.

Π. Α. Ἀξιώτης

Ἀριθ. 1.

Η ΠΡΥΤΑΝΕΙΑ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Δηλοῖ

Ὅτι αἱ ἐγγραφαὶ τῶν νέων φοιτητῶν ἐν τῷ μητρῴῳ τοῦ Ἔθν. Πανεπιστημίου καὶ αἱ ἀνανεώσεις τῆς ἐγγραφῆς τῶν παλαιῶν ἄρχονται ἀπὸ σήμερον καὶ λήγουσιν ἀνυπερθέτως τῇ 30 τοῦ ἀρξαμένου μηνός. Μετὰ τὴν λῆξιν τῆς μακρᾶς ταύτης προθεσμίας οὐδεμία ἐγγραφὴ γίνεται κατὰ ταύτην τὴν ἐξαμηνίαν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1η Σεπτεμβρίου 1890.

Ὁ Πρύτανις
Γ. Μιτρωτης

Ὁ Γραμματεὺς
Δ. Προβελέγιος

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΓΧΩΡΙΑ

Ὁ Βασιλεὺς ἀναχωρῶν ἐκ Κοπενάγης τῇ 22 τρέχοντος ἐπανέρχεται ἐνταῦθα διὰ Βερολίνου, Παρισίων καὶ Βιέννης κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ὀκτωβρίου. — Ὁ μεγαλόφρων κ. Ἀνδρέας Συγγρὸς ὁ διὰ τῶν ἡγεμονικῶν δωρεῶν του κατακτήσας τὸν τίτλον τοῦ μεγάλου εὐεργέτου προσεφέρθη ἰδίαις δαπάναις ν' ἀνιδρύσῃ τὰ πυροληθέντα καταστήματα τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ ἑλληνικῆς κοινότητος, διαθέτων πρὸς τοῦτο τετρακοσίας ἐλν δ' ἡ ἀνάγκη τὸ καλέσῃ καὶ πλειοτέρας χιλιάδας δραχμῶν. Ὁ κ. Συγγρός, ὅπως ἴδῃ τὰς ζημίας τῆς κοινότητος ἀναχωρεῖ σήμερον εἰς Θεσσαλονίκην ἐπιβαίνων ἰδιωτικοῦ ἀτμοπλοίου, ὅπερ ἐπὶ τιμῇ θὰ συνωδεύσῃ καὶ τὸ ὡρηκτὸν «Β. Γεώργιος». — Ὑπὸ τῆς πρὸς συλλογὴν βοηθημάτων διὰ τὴν Θεσσαλονίκην ἐπιτροπῆς συνελέχθησαν μέχρι τοῦδε 45,000 δρ. ὧν 3,000 ἔπεμψεν ὁ Βασιλεύς, 2,000 ὁ Διάδοχος, 5,000 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα καὶ 15,000 ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρός. — Πανταχοῦ σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος κατέπεσαν εὐεργετικαὶ βροχαὶ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα. — Τὸ εὔδρομον «Ν. Μιαούλης» κατέπλευσεν ἐκ Θεσσαλονίκης. — Ἐνεκρίθη ὁ κανονισμὸς τοῦ Προτύπου Ἑλληνικοῦ Παρθεναγωγείου, τοῦ ἱδρυθέντος ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου τῶν Κυριῶν.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

Τὸ θωρηκτὸν «Σπέτσαι» ἀνήχθη εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, χάριν δοκιμῶν. Τὸ πλοῖον θὰ παραδοθῇ ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. — Κατὰ τὰς ἄρτι διεξαχθείσας ἐν Βουλγαρίᾳ βου-

λευτικὰς ἐκλογάς, ἐξελέγησαν καὶ τρεῖς Ἕλληνες, ἤτοι ἐν Στενημάχῳ μὲν ὁ κ. Σωτήριος Ἀντωνιάδης, ἰατρός, ἐν Ἀγχιάλῳ δὲ ὁ κ. Κ. Σταυρίδης καὶ ἐν Βάρνῃ ὁ κ. Σάββας Αὐγερινός· ἐξελέγησαν καὶ 25 Τοῦρκοι. Ἅπαντες οἱ λοιποὶ εἶνε Βούλγαροι. — Γαλλικὸς στόλος ὑπὸ τὸν ἀντιναύαρχον Δυπερρέ, καταπλέει τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα εἰς τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας. — Ἐπανάστασις ἐξερράγη ἔν τισι καντονίοις τῆς Ἑλβετίας, ἀλλὰ κατεστάλη ταχέως. — Ἡ χολέρα ἐνέσκηψεν ἐν Χαλεπίῳ. Ἐν Μέκκᾳ καὶ Τρέδδᾳ ἀπὸ ἡμερῶν οὐδὲν ἐγένετο κροῦσμα, καὶ ἐν Ἱσπανίᾳ δὲ παρατηρεῖται ὕφεσις.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Τὸ συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἀπεφάσισε τὴν ἵδρυσιν ἀρχαιολογικοῦ μουσείου ἐν Ἐπιδαύρῳ, ἔνθα ὑπάρχει τὸ περίφημον τοῦ Πολυκλείτου θέατρον, ἐν τῷ ὁποίῳ θὰ περισυλλεχθῶσιν ἅπαντα τὰ μέχρι τοῦδε ἀνευρεθέντα κειμήλια τῆς ἀρχαίας τέχνης· ἡ Ἐπιφρία ἔχει ἀπόφασιν νὰ ἀνεγείρῃ καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ἔνθα ὑπάρχουσιν ἀρχαιότητες, κατάλληλα κτίρια εἰς τὰ ὁποῖα θὰ καταθέσῃ ἅπαντα τὰ κατὰ τόπους εὑρήματα τῆς ἀρχαίας τέχνης. — Ἐν Αἰγύπτῳ ἀνεκαλύφθησαν ἑλληνικοὶ πάπυροι, περιέχοντες τεμάχια ἀρχαίων ἑλληνικῶν ποιημάτων. Οἱ Ἄγγλοι καθηγηταὶ Μαχάφυ καὶ Σάϋς, εἰς οὓς ἀνέθηκετὴν ἐξέτασιν ὁ κ. Φλίνδερς Πέτρι, ὁ κτήτωρ τοῦ ἄρτι εὑρεθέντος παπύρου, ἀποφαίνονται ὅτι τὰ περιεχόμενα αὐτοῦ ἑλληνικὰ κείμενα, εἶνε ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἀξιολογώτατα. Εἶνε δὲ ταῦτα: Πολλὰ τεμάχια ἐκ τοῦ «Φαίδωνος» τοῦ Πλάτωνος, ὧν τὸ κείμενον παραβαλλόμενον πρὸς τὰ σωζόμενα ἄριστα ἀντίγραφα, ἔχει πολλὰς παραλλαγάς· ἀποσπάσματα τῆς «Ἀντιόπης», τραγῳδίας τοῦ Εὐριπίδου (τὰ πλεῖστα ἐκ τῆς τελευταίας τοῦ δράματος σκηνῆς), ἅτινα δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς σωζομένοις λείψανοις διαθήκαι ἀπὸ τῆς βασιλείας Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, ἑλληνιστὶ γεγραμμέναι· ἐπιστολαὶ περὶ παντοίων ἀντικειμένων καὶ ἀπόσπασμα διαλέξεως περὶ τῶν καθηκόντων τῶν συναθλητῶν, ἀναγομένης εἰς τοὺς κλασικοὺς χρόνους. Πάντα ταῦτα τὰ κείμενα θὰ ἐκδοθῶσι διὰ τοῦ τύπου ἐν Λονδίνῳ, ἐπιστασίᾳ τῶν προμνημονευθέντων καθηγητῶν.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Π ά ρ ν η θ ι. Σᾶς βεβαιοῦμεν, ὅτι τόσον ὀλίγοι ἐρωτῶσι νὰ μάθωσι, διότι ἐπωλήσαμεν τὸ μειδίαμα ἐκ τῶν χειλέων καὶ τὴν γαλήνην ἐκ τῆς καρδίας, ὥστε δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ τοῖς ἀποκριθῆτε. Περιφρονήσατε

Ὅλον τὸν κόσμον ποῦ 'ρωτᾷ νὰ μάθῃ καὶ νὰ ξέρῃ
Γιατί γυρίζει' ἄχαρος 'στῆς ἐξοχῆς τὰ μέρη.

— Μ. Ν. Κ. Σ μ ύ ρ ν η ν. Γράφομεν. — Σ. Χ. Κ ά ϊ ρ ο ν. Ἂν ἐγνωρίζατε.... καὶ αὐτὸ θὰ περάσῃ. — Μ. Δ. Ν. Π ά τ ρ α ς. Σᾶς ἐζητήσαμεν, ἀλλὰ δὲν σᾶς εἴδομεν. Νὰ πέμψωμεν ἢ θὰ ἔλθητε; — Φ. Δ. Μ. Κ έ ρ κ υ ρ α ν. Δὲν ἐλήφθη εἰσέτι. — Π. Σ. Κ ι σ σ ό ν. Γράφομεν ταχυδρομικῶς. — Δ. Σ. Κ. Σ ύ ρ ο ν. Ἐστάλη εἰς Σμύρνην. — Σ. Α. Π. Π ά τ ρ α ς. Γράφομεν — Μ. Δ. Τ ρ α π ε ζ ο ῦ ν τ α. Ἐλήφθησαν· ὁ κ. Η. Π. Τ ἐνεγράφη. Φύλλα ἐστάλησαν· μυρίας εὐχαριστίας. — Π. Ε. Ἀτυχὴς ἡ βάσις. Ἂν ἀνεγινώσκετε τὸν Ἀριστοτέλην, θὰ ἐμανθάνετε, ὅτι λευκοὶ κόσσυφοι ὑπῆρχον κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐν Κυλλήνῃ. — Μ. Τ. Ι. Μ ε σ ο λ ό γ γ ι ο ν. Ἀκατάλληλον. — *Liberté*. Κατασκευάζονται καὶ ψευδεῖς ἀδάμαντες. Θὰ τὸ ἠκούσατε. Ἔχουσιν ὅλα τὰ συστατικὰ τῶν ἀληθῶν.... ἐκτὸς τῆς ἀξίας. — Π. Χ. Β ο υ κ ο υ ρ έ σ τ ι ο ν. Ἐνεγράφη. Εὐχαριστοῦμεν. Εἶνε ἀνάγκη νὰ παρακαλέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν κ. Ἀσλάνην νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἀποστολὴν τῶν συνδρομῶν; Θὰ τὸ πράξωμεν. — Δ. Κ. Π ά τ ρ α ς. Ἐλήφθησαν· γράφομεν. Ἐνεγράφη. — Κ. Π. Ἐ ν τ α ῦ θ α. Θὰ τοὺς ἐπήρατε δι' ἄκρα ἄωτα ἀμνησικακίας, διὰ νὰ θυμώνητε, ὅτι σιωπῶσι πάντοτε, προκειμένου περὶ «Ἑβδομάδος». Ἐλησμονήσατε τὰ περὶ τύπου ἄρθρα της; — Φωτ. Ε. Ἄ ρ τ α ν. Ἐλήφθησαν. — Ἀρ. Ι. Κ ά π ο ι ος Γάλλος D'Aguessau σᾶς ἀποκρίνεται λέγων: «Πάντες ποθοῦσι νὰ ἔχωσι πνεῦμα, ἀλλὰ δυστυχὴς ἐκεῖνος, ὅστις μόνον πνεῦμα ἔχει. — Μ ά ρ κ ῳ Κ. Ἐὰν δὲν ἴδωμεν, ἀδυνατοῦμεν ν' ἀποφανθῶμεν. — Ἀ γ λ α ΐ ᾳ Μ. Θ ή ρ α ν, Ν. Α. Β ό λ ο ν. Ζ α γ ο ρ ά ν, Ι. Κ. Ν α ύ π λ ι ο ν. Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. Ἀποδείξεις ἐστάλησαν. — Δ. Β Κ έ ρ κ υ ρ α ν. Ταῦτα πάντα θὰ περιέχῃ τὸ ἀναγγελθὲν ἔργον τοῦ κ. Κ. Ν. Ράδου. Τὰ ἀποσταλέντα εὑρίσκονται εἰς τὴν διάθεσίν σας. Λυπούμεθα μὴ δυνάμενοι νὰ τὰ χρησιμοποιήσωμεν. — Δ. Π. Ν α ύ π α κ τ ο ν. Συνδρομὴ ἡμῶν καὶ Β. Δ. ἐλήφθησαν. Ἐγράψαμεν. — Π ε ρ ι τ τ ῷ Κ ω ν] π ο λ ι ν. Ἤτο περιττὸν καὶ αὐτός;...

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν

Τὰ κατὰ τὴν Φιλαρμονικὴν Ἑταιρίαν, ἀπὸ τῆς συστάσεως μέχρι τῆς σήμερον (1840—1890) ὑπὸ Σ. Παπαγεωργίου καθηγητοῦ.

ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ
ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΦΟΥΝΤΩΤΟΥ
ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ
(Οἰκία Ζωγράφου, παρὰ τὴν ἀνατ. πλευρὰν τῆς Τερψιθέας).

Περιλαμβάνει: Νηπιαγωγεῖον κατὰ τὸ Φρεβελιανὸν σύστημα, Δημοτικὸν Σχολεῖον πλήρες καὶ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον ἐκ τριῶν τάξεων, ἀντιστοιχουσῶν πρὸς τὰς τρεῖς Ἑλλ. τάξεις τοῦ Ἀρσακείου.

Ἐρειδομένη εἰς τὴν εὔνοιαν, ἣν ἐπεδείξαντο πρὸς ἐμὲ πλεῖστοι ἔγκριτοι γονεῖς, κάμνω γνωστόν, ὅτι οὐδεμιᾶς θέλω φεισθῆ δαπάνης, ὅπως τὸ Ἐκπαιδευτήριόν μου τοῦτο καταστῇ ἐφάμιλλον τῷ Ἀρσακείῳ. Πρὸς τοῦτο δὲ ἐκάλεσα τοὺς ἐγκριτωτέρους ἐνταῦθα διδασκάλους καὶ διδασκαλίσσας, ὧν ἡ πολυμάθεια καὶ ἡ μεθοδικωτάτη διδασκαλία εἶνε γνωσταὶ τοῖς πᾶσιν.

Αἱ ἐγγραφαὶ ἄρχονται ἀπὸ σήμερον, τὰ δὲ μαθήματα ἀπὸ 3 Σεπτεμβρίου. Εἶνε δεκταὶ καὶ ἡμισύσσιτοι.

Ἐν Πειραιεῖ, τῇ 23 Αὐγούστου 1890.

Ἡ Διευθύντρια

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΦΑΚΕΛΛΩΝ
ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ
ΑΘΗΝΑΙ

ΧΑΡΑΚΤΑΙ
ΕΠΙ ΜΕΤΑΛΛΩΝ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ
ΣΦΡΑΓΙΔΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΕΦΑΛΙΔΩΝ
Monogrammes
Σφραγίδες ἐξ ἐλαστικοῦ παντὸς εἴδους

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ
ΚΑΡΤΟΝΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ
ΚΑΡΤΗΣ ΑΛΒΟΥΜΙΝΕ
ΕΚΤΥΠΟΥΝΤΑΙ ΧΑΡΤΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΚΑΙ ΦΑΚΕΛΛΟΙ
ΠΛΑΚΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑΙ
ΣΑΠΩΝΕΣ ΑΓΓΛΙΚΟΙ
Τὰ καλήτερα ὑπάρχοντα ἐν Ἑλλάδι ΚΑΤΑΣΤΙΧΑ
ΜΕΛΑΝΟΔΟΧΕΙΑ
ΕΚΤΥΠΟΥΝΤΑΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΑ ΣΤΙΓΜΙΑΙΩΣ
ΕΚΤΥΠΟΥΝΤΑΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΑ ΧΑΛΚΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΓΓΛΙΚΗΣ

Καθηγητὴς ἔχων διαθεσίμους ὥρας τινάς, ἀναλαμβάνει τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀγγλικῆς ἐν βραχεῖ διαστήματι μὲ καὶ συγκατοικοῦντα σχετικῶς δίδακτρα. Ἡ «Ἑβδομάς» συνιστᾷ αὐτὸν διὰ τὴν καλὴν καὶ πρακτικὴν αὐτοῦ μέθοδον.

Διεύθυνσις Ὁδ. Πενακωτῶν 29.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ Α. ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ
Ὁδ. Αἰόλου, ἀριθ. 195-197
Ἐκτυποῦνται
ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΑ ΣΤΙΓΜΙΑΙΩΣ
ἐπικεφαλίδες σφραγίδες
παντὸς εἴδους, πάσης ποιότητος
ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΟΘΗΚΗ
Εὐρωπαϊκῶν Καταστίχων

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ-ΑΘΗΝΩΝ-ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Τμῆμα Πειραιῶς--Κορίνθου--Πατρῶν

	1	3	33		2	4	32
Πειραιεὺς ἀν.	6.30π	11.10	12.30	Πάτραι ἀν.	6.45π	11.30	—
Ἀθῆναι »	7.—	11.45	1.—	Αἴγιον »	8.25	12.46	—
Κόρινθος ἀφ.	9.52	2.55	4.17	Κόρινθος »	12.—	4.25	6.50π
Αἴγιον »	1.36	6.15	—	Ἀθῆναι ἀφ.	3.07	7.25	10.10
Πάτραι »	2.55	7.55	—	Πειραιεὺς »	3.35	7.55	10.40

Τμῆμα Κορίνθου - Ναυπλίου - Μύλων

Κόρινθος	ἀν.	3.20 μ. μ.	Μύλοι	ἀν.	7.40 π. μ.
Ἄργος	ἀφ.	5.30 »	Ναύπλιον	»	8.45
Ναύπλιον	»	6.05 »	Ἄργος	ἀφ.	9.20
Μύλοι	»	6.08 »	Κόρινθος	»	11.30

Τμῆμα Πατρῶν - Πύργου ἀπὸ 1 Αὐγούστου

		π.μ.	μ.μ.	μ.μ.			π.μ.	μ.μ.	μ.μ.
Πάτραι	ἀν.	7.—	3.45	5.10	Πύργος	ἀν.	6.40	3.15	4.30
Ἀχαΐα	ἀφ.	7.50	4.28	6.15	Γαστούνη	»	8.01	4.26	6.17
Μανωλὰς	»	8.50	5.20	7.25	Λεχαινὰ	ἀφ.	8.24	4.50	6.45
Λεχαινὰ	»	9.23	5.50	8.05		»	8.27	4.53	6.—π.
	ἀν.	9.26	5.53	6:20π	Μανωλὰς	»	8.57	5.26	6.37
Γαστούνη	»	9.50	6.16	6.46	Ἀχαΐα	»	9.47	6.25	7.51
Πύργος	»	11:15	7.40	8.30	Πάτραι	ἀφ.	10.30	7.15	8.55

Αἱ ἀμαξοστοιχίαι 33 καὶ 32 ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἐναλλάξ. Τοπικαὶ ἀμαξοστοιχίαι καθ' ἑκάστην εἰς ὅλα τὰ τμήματα.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ

Γ. ΠΑΜΠΑΝΟΣ
Ὀδοντοϊατρὸς
Ὁδ. Πατησ. 9

Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΗΣ
ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΣ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΗΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΑΣ ΣΧΟΛΗΣ
13—Ὁδὸς Καπνικαρέας—13

Ἠλεκτρικοὶ κώδωνες, ἠλεκτρικαὶ ἰατρικαὶ συσκευαί, τηλέφωνα δι' οἰκιακὰς καὶ μεγάλας ἀποστάσεις, ἐγκαταστάσεις ἠλεκτρικοῦ φωτὸς τροφοδοτούμεναι ὑπὸ τῶν ἐγκατεστημένων ἐν Ἀθήναις ἠλεκτρικῶν σταθμῶν. Ὄργανα ἐναντίον τῆς πυρκαϊᾶς, ἀλεξικέραυνα, ἐπιστημονικὰ ἐργαλεῖα δι' ὁλανδήποτε χρῆσιν.

Προμήθεια ἐργαλείων. — Ἐγκαταστάσεις. — Ἐργασία ἐπιστημονική. — Τιμαὶ ἐκτάκτως μέτριαι.